

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Martin Havelka
Politický systém Bosny a Hercegoviny
Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Lukáš Vomlela

Olomouc 2010

Poděkování

Rád bych tímto poděkoval Lukáši Vomlelovi za jeho obětavý, vstřícný a entusiastický přístup, stejně jako za množství kvalitní literatury, která mi dopomohla ke zdárnému dokončení mé bakalářské práce. Zároveň bych rád poděkoval Mgr. Janu Čuříkovi za návrh v současné době neprávem opomíjeného tématu Bosny a Hercegoviny.

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 16. srpna 2010

Obsah

ÚVOD	6
1.2.) Podmínky konsociační demokracie	11
1.3.) Konsensuální a majoritní demokracie.....	12
1.4.) Konsociační demokracie v hluboce fragmentovaných společnostech	13
1.5.) Kritika teorie konsociační a konsensuální demokracie	15
2.) Poválečné uspořádání.....	17
2.1.) Hlavní politické strany.....	19
2.2.1) Nacionalistické strany.....	19
2.2.2) Občanské strany	21
3.) Charakteristiky konsociační demokracie	24
3. 1.) Velká koalice	24
3. 2.) Menšinové veto	25
3. 3) Proporcionalita	27
3. 4.) Segmentální autonomie.....	29
3. 5.) Zhodnocení konsociační demokracie v BiH.....	31
4.) Aplikace Lijphartova systému pro hluboce fragmentované společnosti.....	32
5.) Počet obyvatel a jejich etnické složení	37
6.) Role Vysokého představitele	39
6. 1.) Bonn Powers	39
6. 2.) Vliv OHR na bosenský politický systém.....	42
ZÁVĚR.....	44
ANOTACE	46
PRAMENY.....	47
LITERATURA	53
Tabulka 1	55

Tabulka 2.....	56
Tabulka 3.....	57
Mapa 1: Dělení FBiH na kantony a jejich většinová populace	58
Mapa 2.....	59
Mapa 3.....	60
Mapa 4.....	61
Mapa 5.....	62
ABSTRAKT.....	63

ÚVOD

Před téměř patnácti lety byl všeobecnou rámcovou smlouvou pro mír v Bosně a Hercegovině (Daytonskou dohodou) ukončen více než tříletý ozbrojený konflikt mezi třemi hlavními etniky (bosenskými Muslimy, bosenskými Srby a bosenskými Chorvaty). Celkový počet obětí je odhadován na 200 000, z nichž velkou část tvořilo civilní obyvatelstvo. Válka vedla také k vzniku cca milionové skupiny uprchlíků, která svou emigrací přímo ovlivňovala vnitřní politiku několika dalších států. Kromě přímého dopadu na celý Balkán měl tento konflikt negativní vliv na vnímání role mezinárodního společenství včetně Evropských společenství, která nezvládli svou úlohu ochránce míru a hlavně ochrany civilního obyvatelstva. Ani po patnácti letech nelze na tuto válku zapomenout, protože její důsledky stále trvají. Bosna a Hercegovina (BiH) se i přes dílčí úspěchy stále nedá považovat za zemi stabilní. Proto je důležité zkoumat, jak byl nastaven poválečný politický systém. Krom toho je nutné zkoumat, zda je tento systém dlouhodobě udržitelný.

Hned v úvodu práce je nutno vymezit použití některých pojmů. Předně budu v celé práci používat pro označení bosenských Muslimů coby národnosti výraz „Bosňák,“ i když je toto označení používáno až od roku 1993, omezím se na použití výhradně tohoto naposledy zavedeného pojmu. Užití jednotného pojmenování by mělo přispět k lepší orientaci čtenáře. Stejně tak používám v práci pojmy jako válka, případně konflikt respektive ozbrojený konflikt výhradně jako označení pro občanskou válku v BiH mezi lety 1992-1995. Pokud uvádím názvy bosenských institucí v jiných jazycích, jsou uváděny v následujícím pořadí: srbsky/bosensky/chorvatsky. Pokud se bosenský název shoduje s názvem v chorvatštině, je uveden pouze jeden. U politických stran, které jsou v BiH budovány v první řadě na etnickém principu uvádím logicky pouze názvy v jazyce etnika, jejichž příslušníci stranu založili.

Práce je časově omezena na období od skončení občanské války v roce 1995 do roku 2009. Konec roku 1995 byl a stále zůstává pro současnou BiH zcela stěžejním, protože v tomto roce byla vyjednána a schválena Daytonská dohoda. Rok 2009 práci zakončuje z důvodu voleb, které se budou konat následující rok. Jednak

v době psaní této práce nebyly známy volební výsledky, jednak je situace těsně před volbami vždy specifická a rétorika politických představitelů i jejich rozhodnutí krátkodobě vybočují z charakteristik končícího volebního období. Krátké přesahy do období války slouží pouze k vysvětlení systémových rysů vzniklých v této době, které přetrvávají i po podepsání mírové dohody a skončení konfliktu. Geograficky je práce omezena na území BiH, protože přesahy nejsou nutné k vysvětlení většiny jevů současného bosenského politického systému. Obsahové vymezení zahrnuje politický i stranický systém BiH.

Cílem práce je zanalyzovat bosenský politický systém z hlediska široce uznávané teorie konsociační demokracie vypracované nizozemským politologem Arendtem Lijphartem. Práce dále zkoumá vliv Úřadu vysokého představitele na politický systém BiH, způsoby a prostředky, které za tímto účelem používá. V poslední části bude věnován prostor analýze rozhodnutí OHR se zaměřením na období vlád umírněných politických stran. V rámci z tohoto výzkumu mají být prověřeny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: „Zásahy Úřadu vysokého představitele (OHR) do politického systému BiH narušují konsociační demokracii v zemi, zejména pak segmentální autonomii příslušníků konstitutivních národů BiH.“

Hypotéza č. 2: „Nástup vlád umírněných stran vedl ke snížení zásahů OHR, čímž se snížilo narušování segmentální autonomie.“

Za účelem prověření politického systému BiH používám kvalitativních empiricko-analytických metod. Protože je OHR ve světě jedinečným orgánem a jeho unikátnosti v celosvětovém měřítku neumožňuje jakékoliv srovnání s podobnou institucí. Není možné zobecnění hypotéz ani použití jiné metody než je unikátní neboli jednopřípadová studie aplikovatelná a ověřitelná opět pouze na příkladu BiH. Nezávislou proměnnou jsou v první hypotéze zásahy OHR do bosenského politického systému, nezávislou proměnnou pak tvoří segmentální autonomie. V druhé hypotéze tvoří nezávislou proměnnou existence vlád s přítomností umírněných politických stran, závislou proměnnou zásahy do segmentální autonomie.

Problematika týkající se zemí bývalé Jugoslávie, ať už jde o jejich historii, politický či stranický systém, je v odborné literatuře dostatečně zpracována. Problémem je, že se naprostá většina literatury věnovaná zemím bývalé Jugoslávie

omezuje na stručný nástin vývoje po skončení válečného konfliktu na začátku 90. let 20. století, přičemž jen málo akcentuje pozdější vývoj. S rokem 2005 a desátým výročím Daytonské dohody sice přichází další vlna zájmu zejména o BiH. Tento zájem však brzy zase opadl. Pouze ojediněle se tak objevují publikace popisující detailně současný vývoj BiH. V rámci stranického systému BiH jsou jedněmi z nejlepších prací ty od Jakuba Šedo a to i v rámci mezinárodní tvorby. Jeho hodnotný příspěvek obsahuje například aktuální kniha *Party Politics in the Western Balkans* autorů Věry Stojarové a Petera Emersona. Základní rysy politického systému BiH jsou poměrně dobře popsány díle Ladislava Hladkého *Bosenská otázka v 19. a 20. století* v polské literatuře pak stojí za zmínku sborník editora Meteusza Gniazdowskiego *Europejski protektorat? Bosnia i Hercegowina w perspektywie srodkowoeuropejskiej*.

V této práci jsou logicky v souvislosti s teorií konsociační demokracie nejvíce použita díla jejího tvůrce Arendta Lijpharta. vedle nich byly hlavním zdrojem ústavy republiky BiH a jejich dvou entit. Zde nastává problém, protože webové stránky Republiky Srbské (RS) stejně jako oficiální stránky parlamentu distriktu Brčko nabízejí pouze starou verzi ústavy RS bez aktualizace o dodatky zejména těch prosazených OHR. Oproti tomu archiv OHR obsahuje ústavu RS včetně doplňků navíc v anglickém jazyce. Co se týče zdrojů zkoumajících politické strany BiH, je výběr objektivních informací značně omezen. Oficiální stranické weby zobrazují stranu zkresleně tak, jak chce sama utvářet svůj obraz často navíc podbarvený nacionalistickou propagandou. proto tato práce vychází zejména z výše jmenovaných sekundárních zdrojů. Dalším omezením byla dlouhodobá nedostupnost oficiálních internetových stránek vlády BiH. Nejlepším zdrojem primárních informací o BiH tak zůstává OHR a jeho oficiální internetové stránky díky dostupnosti stěžejních dokumentů. Kromě již jmenované Ústavy RS, FBIH i dokumenty týkající se arbitráže distriktu Brčko, rozhodnutí OHR a rozhovory, ve kterých se HR vyjadřuje ke své práci.

Práce je krom úvodu a závěru členěna na šest hlavních kapitol se čtrnácti podkapitolami. První velkou kapitolou nazvanou Teoretická východiska začíná základ práce. Definuje teorie konsociační demokracie s jejími základními charakteristickými znaky. Je zde vymezen prostor i pro vysvětlení rozdílu mezi teorií konsociační demokracie a modelem demokracie konsensuální. Vysvětlení rozdílu mezi oběma koncepty má předejít nedorozuměním spojeným s jejich vzájemným zaměňováním.

Druhá kapitola má čtenáři vysvětlit základní rysy velice složitého politického systému BiH spolu se zjednodušeným seznámením s největšími politickými stranami. Pro práci je podkapitola 2.1. důležitá definováním rozdílů mezi nacionalistickou a umírněnou stranou, který je důležitý pro druhou hypotézu. Třetí kapitola zkoumá možnost označení bosenského politického systému za konsociační demokracii. Čtvrtá kapitola zkoumá, nakolik byl v BiH využit při ustavování poválečného systému Lijphartův rozšířený koncept konsociační demokracie nazvaný systém pro hluboce fragmentované společnosti. Pátá kapitola vysvětluje složitost a specifičnost problematiky spojené se zjišťováním počtu příslušníků jednotlivých etnik v BiH. A konečně šestá kapitola nastiňuje pravomoci OHR a hlavně obsahuje analýzu rozhodnutí spadajících pod tzv. Bonn Powers.

1) Teoretická východiska

1. 1.) TEORIE KONSOCIAČNÍ DEMOKRACIE

Koncem 60. přišel Arend Lijphart s označením pro politický systém rozvinutých evropských zemí, které si i přes svou vnitřní heterogenitu, vyznačující se množstvím štěpných linií, zachovaly stabilitu politického systému. Definováním tohoto typu systému navázal na typologii politických systémů Gabriela Almonda. Almondova koncepce rozdělila politické systémy na dvě velké skupiny: anglo-americký a kontinentálně evropský. Jako příklad prvního z nich, jak už název napovídá, uvádí Spojené státy americké spolu s Velkou Británií. Tyto politické systémy charakterizuje homogenní, sekulární politická kultura, která napomáhá stabilitě.¹ Příkladem kontinentálního politického systému je pro G. Almonda Německo, Francie a Itálie. Tyto systémy charakterizuje fragmentovanou politickou kulturou. Jako problematické se však z hlediska zařazení jevíly systémy zemí Beneluxu, které se podle Almondovy typologie nedají přiřadit ani do jedné z těchto kategorií..² Modelovým příkladem se mu stalo Nizozemsko, kde i přes existenci tří menšin rozdělených do tzv. sloupů (zuilen) zůstal systém jako celek stabilní. Dalšími autory (např. Lorwin, Bluhm, Daalder a další) byly podobné rysy politického systému objeveny rovněž v Rakousku, Belgii a Švýcarsku. Na základě jejich poznatků byla utvořena teorie konsociační demokracie, která bývá alternativně nazývána konkordanzdemokracie, proporzdemokracie či segmentovaný pluralismus.³

Autorem posledně jmenovaného systému je Val Lorwin. Segmentovaný pluralismus charakterizuje jako „jeden z historických modelů pokusu o usmíření náboženských a ideologických rozdílů v občanské soudržnosti.“⁴ Charakterizován je svou schopností rozlišovat různost socioekonomických, náboženských a ekonomických vztahů a následně institucionalizovat většinu ostatních zájmů podél linií politicko-náboženského štěpení. V takové společnosti jsou budovány dobrovolné segmentované organizace jako vyjádření touhy po autonomním společenském životu v rámci politických resp. náboženských skupin.

¹ ALMOND, Gabriel: Comparative Political Systems. The Journal of Politics, 18, 1956, č. 3, s. 398-399.

² ALMOND, G.: c. d., s. 405-406.

³ ŘÍCHOVÁ, Blanka: Přehled moderních politologických teorií. Praha, Portál, 2006, s. 198-200.

⁴ LORVIN, Val: Segmented Pluralism: Ideological Cleavages and Political Cohesion in the Smaller European Democracies. Comparative Politics, 3, 1971, č. 2, s. 141.

Hned v úvodu však upozorňuje, že segmentovanou společností nemá na mysli stratifikované pluralitní společnosti jako například asijské nebo karibské, nýbrž západoevropské společnosti.⁵

1.2.)Podmínky konsociační demokracie

Pro zařazení země do skupiny konsociační demokracií musí politický režim příslušné země splňovat čtyři základní podmínky.⁶ První je existence velké koalice (grand coalition). Velká koalice se neomezuje pouze na vládní úroveň. Musí však menšinám umožňovat podíl na centrální úrovni moci. Velká koalice zaručuje zapojení všech segmentů do vlády čímž jednak nedochází k vynechání některé z důležitých částí politického systému, jednak je pro každé rozhodnutí vlády potřebný konsensus, který zpětně omezuje možnost negativních dopadů na segmenty.

Pokud i přes nutnost konsensu dojde k rozhodnutí negativnímu pro jednu ze skupin, je zde druhý charakteristický rys konsociační demokracie. Na první bod navazuje možnost vzájemného neboli menšinového veta (mutual veto), jehož cílem je předejít ohrožení zájmů považovaných jednou ze skupin za životně důležité. Toto veto může mít formální i neformální podobu.

Třetí základní rys představuje segmentální autonomie. U ní je důležité, aby měly segmenty možnost rozhodovat o svých záležitostech samostatně bez obav ze zasahování konkurenčních segmentů do záležitostí týkajících se jejich autonomie.

Čtvrtým rysem je pak poměrnost (proporcionality), která rozšiřuje nutnost zapojení všech subjektů konsociačního režimu do vlády o potřebu stejně rovného přístupu ke státním orgánům pro všechny skupiny obyvatel, aby se necítila ze systému vypuzena a měla rovnou příležitost podílet se na jeho fungování a hlavně rozhodování.

⁵ LORVIN, Val: Segmented Pluralism: Ideological Cleavages and Political Cohesion in the Smaller European Democracies. *Comparative Politics*, 3, 1971, č. 2, s. 141-143.

⁶ LIJPHART, Arend: Consociation and Federation: Conceptual and Empirical Links. *Canadian Journal of Political Science*, 12, 1979, č. 3, s. 500.

Krom požadavků kladených na systém jako celek vyžaduje správný rozvoj konsociační demokracie, aby elity jednotlivých skupin splňovaly tyto požadavky: musí mít schopnost sladovat odlišné a často protichůdné zájmy skupin. Za tím účelem musí být ochotny překročit meze subkulturních hranic a při tom všem musí mít elity snahu posílit soudržnost systému a znát rizika plynoucí z jeho fragmentace.⁷

1.3.)Konsensuální a majoritní demokracie

Kvůli snaze o přesnější rozčlenění politických režimů je začal A. Lijphart dělit na dvě hlavní skupiny. První je většinový neboli westminsterký model demokracie⁸, druhým demokracie menšinová nebo též konsensuální.⁹

Jako podmínku zařazení státu mezi majoritní demokracie uvádí: koncentraci exekutivní moci v jednostranické většinové vládě, dominanci exekutivní moci nad legislativou, dvoustranický systém, většinový-disproporční volební systém a pluralistický systém zájmových skupin s volnou soutěží mezi nimi. Tyto faktory pak ještě doplňuje o dimenzi federálně-unitární, ve které se majoritní demokracie vyznačuje: unitární a centralizovanou vládou, soustředěním legislativní moci v jednokomorovém parlamentu, flexibilní ústavou(měnitelnou prostou většinou v parlamentu) a závislostí centrální banky na exekutivě. Krom toho má mít exekutiva poslední slovo v záležitostech ústavnosti zákonů.

Konsensuální neboli menšinový model se oproti většinovému vyznačuje vládami vícestranických koalic, vyrovnanou pozicí mezi výkonnou a zákonodárnou mocí, multipartismem, poměrným volebním systémem, „korporativistickým“ systémem spolupracujících zájmových skupin, federální-decentralizovanou vládou, rozdělením zákonodárné moci mezi stejně silné komory parlamentu, rigidní

⁷LIJPHART, Arend: Consociational Democracy. World Politics, 21, 1969, č. 2, s. 216.
(www.jstor.org)
nebo Thinking about democracy s. 32.

⁸LIJPHART, Arend: Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries. New Haven, Yale University Press, 1984, s. 6-9.

⁹LIJPHART, Arend: Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries. New Haven, Yale University Press, 1984, s. 23-29.

ústavou(měnitelnou pouze kvalifikovanou většinou), možností kontroly ústavnosti nejvyšším nebo ústavním soudem a nezávislou centrální bankou.¹⁰

Přesto, že se model konsociační a konsensuální demokracie v mnohém podobá, nelze je zaměňovat. Modely konsensuální a většinové demokracie vznikly ze snahy o zařazení širokého spektra politických systémů do zastřešujících kategorií, kdežto konsociační demokracie je specifickým široce pojatým modelem používaným pro společnosti zatížené etnickým, kulturním nebo jiným dělením. Konsociační demokracie vyžaduje určitě prvky konsensuálního modelu, proto je A. Lijphart společně kombinuje v modelu pro hluboce rozdělené společnosti. Konsociační model se ve svých charakteristikách od konsensuálního liší zejména absencí bikameralismu, soudní kontroly ústavnosti a přítomností nezávislé centrální banky. Slovy A. Lijpharta: „Konsociační a konsensuální demokracie mají velkou oblast přesahu, ale ani jedna z nich není plně zahrnuta v druhé. To znamená, že konsociační demokracie nemůže být považována za speciální formu konsensuální demokracie a naopak.“¹¹

1.4.)Konsociační demokracie v hluboce fragmentovaných společnostech

A. Lijphart na svou teorii dále navazoval a zkoumal kladné stránky jejího spojení s federálními principy.¹² Z jeho závěrů vyplývá nejen vzájemná kompatibilita, ale dokonce možnost posílení konsociační demokracie přidáním federálních prvků. Pro zařazení federace do skupiny konsociačních demokracií však vyžaduje splnění sedmi podmínek. Kromě základu v podobě demokratického režimu, pluralitní společnosti a čtyř výše zmíněných definičních rysů konsociační demokracie jsou zde požadavky na asymetričnost federace a decentralizovanou vládu. Dalšími požadavky je pak geografická koncentrovanost segmentů a zohledňování jeho hranic při utváření hranic federálních jednotek.¹³ Asymetričnost má v tomto případě sloužit jako prostředek ochrany menšin. V ideálním případě by měla být menšina

¹⁰ LIJPHART, Arend: Thinking About Democracy: Power sharing and majority rule in theory and practice. New York, Routledge, 2008, s. 7.

¹¹ LIJPHART, Arend: Thinking About Democracy: Power sharing and majority rule in theory and practice. New York, Routledge, 2008, s. 8.

¹² LIJPHART, Arend: Consociation and Federation: Conceptual and Empirical Links. Canadian Journal of Political Science, 12, 1979, č. 3, s. 505.

¹³ LIJPHART, Arend: Consociation and Federation: Conceptual and Empirical Links. Canadian Journal of Political Science, 12, 1979, č. 3, s. 505.

koncentrována na přesně určeném území, kde by užívala co nejvyšší míry autonomie v rámci jednotného státního celku. Území menšiny by i přes nízký počet obyvatel v poměru k celku měl disponovat nepoměrně většími pravomocemi tak, aby byl dostatečně odolný proti vůli většiny k jeho omezování. Vzhledem k tomu, že je dokonalé teritoriální koncentrovanosti v praxi těžké dosáhnout, navrhuje Lijphart alternativní řešení. Velmi příhodnou myšlenkou je z jeho pohledu kombinace rysů teritoriální a neteritoriální (korporátní) federace jako je tomu v případě Belgie.¹⁴

Pro hluboce rozdělené společnosti navrhuje řešení úpravami ústavy, které krom již zmíněné federalizace zavedou: zaprvé poměrný volební systém s menšími volebními obvody. Poměrný volební systém je sice oproti většinovému méně efektivní, protože mnohdy nevede k utváření stabilních vlád, v hluboce fragmentované společnosti však musí být na nejmenší míru eliminována konkurence mezi skupinami ve prospěch rovnějšího zastoupení tak, aby žádná z hlavních skupin nebyla výsledky voleb znevýhodněna. V tomto případě obhajuje A. Lijphart malé volební obvody potřebou voličů znát svého kandidáta osobně, což by u velkých volebních obvodů nebylo tak snadné. Dále navrhuje systém s nepřímou volbou prezidenta, který na rozdíl od přímo volené hlavy státu s větší legitimitou a pravomocemi nemohl vládnout ve prospěch jedné skupiny, ale musel by se řídit vůlí parlamentu. V opačném případě by se přímou volbou cítily znevýhodněny menšiny, které nedisponují dostatkem hlasů. Kvóty na počet vládních představitelů jednotlivých skupin jsou pouze institucionalizací konsociačního požadavku na proporční zastoupení skupin. Mají sloužit k vymahatelnosti práva na proporční zastoupení. Stabilizace vlád institutem konstruktivního vyjádření nedůvěry známého např. ze Španělska je potřebné pro překlenutí dlouhých období, kdy se političtí představitelé nejsou schopni dohodnout na složení nové vlády. Posledním Lijphartovým doporučením je neomezování sdílené moci jen na vládu a parlament.¹⁵

¹⁴ LIJPHART, Arend: Consociation and Federation: Conceptual and Empirical Links. *Canadian Journal of Political Science*, 12, 1979, č. 3, s. 515.

¹⁵ LIJPHART, Arend: Constitutional Design for Divided Societies. *Journal of Democracy*, 15, 2004, č. 2, s. 100-106.

1.5.)Kritika teorie konsociační a konsensuální demokracie

Jako každá teorie byla také ta Lijphartova podrobena zevrubné kritice. Jednou z prvních kritiček byla Sue Halpern.¹⁶ Lijpharta kritizovala za definiční nepřesnost zapříčiňující přílišnou flexibilitu jednotlivých charakteristických rysů konsociační teorie. Když pak Lijphart utvořil konsociační model s přesnějšími charakteristikami, byl zase podroben kritice toho nového modelu.

Giovanni Sartori například přijímá jeho koncept konsociační demokracie jako správný, nesouhlasí však s jeho pozdější snahou o vytvoření daleko širšího konceptu demokracie konsensuální. Problém vidí nejen v tom, že je určitý typ demokracie (konsociační) najednou rozšířen na model (konsensuální), ale hlavně to že je pluralitní společnost, pro kterou je tento model určen, vágně definována. Protože není známo, pro které společnosti je koncept určen, není dle Sartoriho vhodné omezovat vládu přílišným důrazem na proporcionalitu a duplikaci funkcí, protože to snižuje efektivitu vládnutí.¹⁷

Miroslav Novák vyčítá Lijphartově modelu přílišnou normativnost spojenou se snahou o obhajování konsensuálního modelu coby nejlepšího politického systému bez ohledu na existenci či neexistenci menšin a štěpení ve společnosti. Že je konsensuální demokracie lepší dokládá na větší efektivitě v socio-ekonomickém pojetí, která však dle M. Nováka neexistuje.¹⁸

Koncept konsociační demokracie je obecně odbornou veřejností relativně dobře přijímanou teorií. Oproti později utvořenému konsensuálnímu modelu je jeho obecnější charakteristika spíše přínosem umožňujícím větší flexibilitu a přizpůsobení podmínkám odlišným od Západních demokracií. Pokud jde o přílišnou flexibilitu vyskytuje se zde jeden z největších problémů konceptu konstitucionálního nastaven pro hluboce fragmentované společnosti. A. Lijphart totiž ve svém článku dostatečně

¹⁶ HALPERN, Sue: Neuspořádaný svět konsociační demokracie. In: ŘÍCHOVÁ, Blanka—LISA, Aleš: Antologie světových politologů II. Praha, Vysoká škola ekonomická, 1995, s. 84-85.

¹⁷ SARTORI, Giovanni: Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků. Praha, SLON, 2001, s. 83-86.

¹⁸ NOVÁK, Miroslav: Jakou demokracii pro nové demokracie: konsensuální model, efektivita a kulturně homogenní země. Brno, Mezinárodní politologický ústav, 2001, s. 41-44.

nedefinoval charakteristické rysy společnosti, která může být pokládána za hluboce fragmentovanou. Jednou z největších nevýhod konsociační demokracie však zůstává možná blokáce celého systému jako logický důsledek tlaků na dohodu zúčastněných stran spojenou s důrazem na neporušitelnost zájmů považovaných menšinami za životně důležité.

2.) Poválečné uspořádání

Základem, dodnes reformami jen minimálně pozměněného politického systému BiH, je Daytonská dohoda. Tato smlouva upravuje krom vojenských aspektů ukončení konfliktu také ústavu poválečného státu, otázku uprchlíků, spravování společností ve veřejném vlastnictví, termín voleb, dohodu o hranicích mezi entitami, ochranu lidských práv, ale především obsahuje ústavu poválečného státu. Ústava dělí Republiku Bosny a Hercegoviny na dvě hlavní entity. První je Republika srbská tvořená převážně bosenskými Srby, tou druhou pak Federace Bosny a Hercegoviny obývaná Bosňáky spolu s bosenskými Chorvaty. Republika srbská je značně centralizovaná, FBiH naopak dělená na deset kantonů s relativně vysokou mírou autonomie (viz Mapa 1).

Nejproblematictější bodem jednání se ukázal statut oblasti Distriktu Brčko. Republika srbská tuto oblast vyžadovala coby jediné spojení východní části RS se západní. Bosňácko-chorvatská delegace naopak kontrovala důležitostí distriktu jako významný přístav na řece Sávě, zajišťující FBiH přístup k Černému moři.¹⁹ Daytonskou dohodou bylo rozhodnuto, že bude otázka Brčka vyřešena do jednoho roku arbitráží (Annex II, čl. 5).²⁰ K rozhodnutí arbitrážního tribunálu došlo 14. února 1997²¹. Tribunál rozhodl o ustavení mezinárodního dohledu nad Distriktem Brčko vedeného zástupcem OHR, který byl jmenován do funkce Dohlážitela (hlava VII, čl. I, písm b). Jako Dohlážitel získal široké pravomoci vůči místním úřadům pro implementaci Daytonské dohody (hlava VII, čl. I, odst. 1). V roce 1999 Arbitrážní tribunál sice přídělil institucím distriktu určitou míru autonomie²² v podobě Distriktního shromáždění,²³ Výkonné rady a nezávislých soudů, je však v pravomoci Dohlážitela zasahovat do jejich rozhodování. Konečným stvrzením autonomního statutu Distriktu

¹⁹ s. 328 <http://www.cepsr.com/dwnld/kas10.pdf>

²⁰ Daytonská dohoda

²¹ Brcko Arbitral Tribunal for Dispute Over the Inter-Entity Boundary in Brcko Area Award(14/2/1997), Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/ohr-offices/brcko/default.asp?content_id=5327) (11.6.2010)

²² Annex to Brcko Final Award(18/8/1999), Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/ohr-offices/brcko/arbitration/default.asp?content_id=5362) (11.6.2010)

²³ Скупштина Дистрикта/Skupština Distrikta

Brčko pak byl ústavní dodatek č. I schválený Parlamentem 26. března 2009.²⁴ Podle tohoto dodatku oblast distriktu náleží společně oběma entitám. Rozhodnutím OHR z 18. září 2009 byl rozřešen problém příslušnosti občanů k entitě. Má-li občan s trvalým bydlištěm v distriktu občanství FBiH, nebo pouze občanství BiH bez příslušnosti k entitě, může dostat občanství RS.²⁵ Stejným způsobem je možné získat i občanství FBiH.²⁶

Poválečné uspořádání BiH vychází ve velké míře také z válečného vývoje. Republika Srbská byla bosenskými Srby vyhlášena již 9. ledna 1992 původně pod názvem Srbská republika Bosna a Hercegovina.²⁷ Bosenští Chorvaté původně utvořili státní celek pod názvem: Chorvatské společenství Herceg-Bosna (vyhlášeno 3. července 1992),²⁸ Washingtonskou dohodou se však podařilo tyto dva národy opět spojit do společné Federace Bosny a Hercegoviny (FBiH).²⁹ Z nerealizovaného Vance-Owenova mírového plánu předloženého v lednu 1993 bylo odvozeno rozdělení na kantony ve FBiH s vysokou mírou autonomie (srovnej Mapu 2 a Mapu 4).

Zákonodárnou moc zastupuje na centrální úrovni Parlament BiH.³⁰ Parlament se skládá ze Sněmovny lidu³¹ -fakticky horní komory, v níž zasedá 15 delegátů obou entit a Sněmovny reprezentantů³² se 42 členy.³³ V RS je zákonodárná moc zastoupena jednokomorovým parlamentem s dolní komorou nazvanou Národní shromáždění, do níž je přímo voleno 83 zástupců (Hlava 1, čl. 71). Parlament FBiH se skládá ze Sněmovny reprezentantů s 98 delegáty (Hlava 1, čl. 1) a Sněmovny lidu s 58 delegáty (Hlava 2, čl. 6) volenými z řad zástupců kantonálních parlamentů (Hlava 2, čl. 8)

²⁴ Amendment I to the Constitution of Bosnia and Herzegovina, Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. (http://www.ccbh.ba/public/down/Amendment_I_to_the_Constitution_of_BiH.pdf) (14.6.2010)

²⁵ Decision Enacting the Law on Amendments to the Law on Citizenship of Republika Srpska. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=43971)

²⁶ Decision Enacting the Law on Amendments to the Law on Citizenship of the Federation of Bosnia and Herzegovina. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=43969)

²⁷ JUDAH, Tim: *The Serbs: History, Myth & Destruction of Yugoslavia*. London, Yale University Press 2000, s. 202

²⁸ HLADKÝ, L.: c. d., s. 272

²⁹ HLADKÝ, L.: c. d., s.284

³⁰ ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ / PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE

³¹ Дом народа/Dom Naroda

³² Представнички Дом/Predstavnički Dom/ Zastupnički dom

³³ HRICOVÁ, Helena: *Bosna a Hercegovina: země neslučitelných nacionalismů?* CABADA, Ladislav (ed.): *Komparace politických systémů - Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha: Oeconomia 2008. s. 28

Výkonná moc se na centrální úrovni dělí mezi Předsednictvo³⁴ a Radu ministrů představující vládu. V RS má výkonnou moc prezident a vláda. Prezident RS je volen přímo občany v tajném hlasování (Hlava 2, čl. 83) a vybírá kandidáta na předsedu vlády (Hlava 3, čl. 94).

2.1.) Hlavní politické strany

Hned na začátku je nutno poznamenat, že je bosenský politický systém značně poznamenán rozdělením na dvě entity. V zemi tedy existují prakticky dva stranické systémy.³⁵ Politický systém BiH je velmi fragmentovaný s množstvím politických stran, z nichž každá získává relativně malý podíl mandátů. Tento fakt je spojen minimálně s jednou výhodou a jednou nevýhodou. Strany malé co do počtu mandátů se nevyhnou koaličním partnerům v podobě stran opačného etnika. Na druhé straně je takový stranický systém značně nestabilní a strany neustálené. Strany v BiH jsou také velmi personalizované a jejich předseda má na chod strany nejdůležitější vliv, což platí zejména v RS.³⁶

2.2.1) Nacionalistické strany

Bosňácké nacionalisty zastupuje Strana demokratické akce³⁷ (SDA), která má svůj počátek v roce 1990 a za války vládla územím pod bosňáckou kontrolou, později FBiH.³⁸ S výjimkou období těsně následujícím po roce 2000 se účastnila všech velkých koalic. Do roku 2006 si strana také držela post bosáckého člena Předsednictva BiH, po volbách roku 2006 však tento post získal kandidát SBiH Haris Silajdžić. Strana získává podporu voličů zejména z řad Bosňáků z FBiH, ale pravidelně získává voličskou podporu také RS od tamních příslušníků Bosenského entika. Suverénně nejsilnější podporu má v oblasti Sarajeva.³⁹ Cílem bosňáckých

³⁴ B. Hnilicová používá termín Prezidium, v této práci se však budu držet Předsednictvo, který je bližší bosenskému výrazu Predsjedništvo.

³⁵ ŠEDO, Jakub: The party system of Bosnia and Herzegovina. In: STOJAROVÁ, Věra—EMERSON Peter(eds): Party Politics in the Western Balkans. London, Routledge, 2009, s. 87.

³⁶ Tamtéž, s. 88.

³⁷ Stranka Demokratske Akcije

³⁸ HRICOVÁ, Helena: Bosna a Hercegovina: Země neslučitelných nacionalismů? In: CABADA, Ladislav(ed): Nové demokracie střední a východní Evropy. Praha, Oeconomica, 2008, s. 296

³⁹ ŠEDO, J.: *The party system of Bosnia and Herzegovina.*, s. 92.

nacionalistů je jednotná BiH jako ochrana proti prosazování srbských a chorvatských zájmů. Nesouhlasí s existencí RS jako produktu genocidy a požadují reintegraci do BiH v obavě o její odtržení a připojení k Srbsku.⁴⁰ Ve volbách roku 2002 zaznamenala SDA opětovný vzestup voličské podpory. Stejně tak ve volbách do Předsednictva zvítězil kandidát SDA.⁴¹

Hlavní stranou bosenskosrbského nacionalismu je Srbská demokratická strana (SDS),⁴² která dominovala srbské části BiH krátkou dobu po válce je od svého založení charakterizována jako krajně pravicová tradicionalistická strana. Od roku 1990 byla až do voleb v roce 2006 nejsilnější srbskou stranou. Výjimku představují pouze volby 1998, kdy ji dokázala porazit spojená opoziční koalice Sloga (Shoda). Po volbách roku 2006 však ztratila nejen nejsilnější pozici v rámci srbských stran, ale i post člena Předsednictva BiH.⁴³ Srbští nacionalisté usilují o udržení úzkých vztahů se Srbskem v rámci daytonského uspořádání. Obávají se islamismu a centralistických snah vlády v Sarajevu.⁴⁴ SDS měla od konce války z výše zmíněných důvodů vždy špatné vztahy jednak s centrálními institucemi, jednak s OHR.⁴⁵ Hlavní kritikou bylo krom nespolupracování s institucemi BiH také

Chorvatský nacionalismu se koncentroval především v Chorvatském demokratickém sdružení Bosny a Hercegoviny (HDZ BiH), které je „dceřinou stranou“ chorvatské HDZ. Do roku 2000 se podílela na každé vládní koalici.⁴⁶ Hlavním cílem představitelů HDZ BiH bylo minimálně do konce 90. let 20. stol. rozbití jednotného státu a připojení FBiH k Chorvatsku s udělením blíže nespecifikované autonomie

⁴⁰ STANISLAWSKI, Wojciech: *Zrodla kryzysu politycznego w Bósni i Hercegowinie*. In: GNIAZDOWSKI, Mateusz(ed): *Europejski Protektorat? Bosnia i Hercegowina w perspektywie srodkowoeuropejskiej*. Warszawa, Polski instytut spraw miedzynarodowych, 2008, s. 37

⁴¹ *Bosnia and Herzegovina general elections 5 October 2002: Final Report*. In: Organisation for Security and Cooperation in Europe: Office for Democratic Institutions and Human Rights. s. 20 (http://www.osce.org/documents/odihr/2003/01/1188_en.pdf)

⁴² Српска демократска Странка

⁴³ ŠEDO, J.: *The party system of Bosnia and Herzegovina*. s. 95

⁴⁴ STANISLAWSKI, W.: c. d., s. 37

⁴⁵ Wolfgang Petritsch se o SDS v jednom rozhovoru vyjádřil následovně: „Bez reformy uvnitř strany nemá SDS místo v moderní Evropě.“ *Interview: Wolfgang Petritsch, High Representative in BiH* "It is clear that the future of BiH and the RS lies within Europe-RS must respect Dayton." In: *Office of the High Representative and EU Special Representative*. (http://www.ohr.int/ohr-dept/presso/pressi/default.asp?content_id=6454) (16. 7. 2010)

⁴⁶ HRICOVÁ, H.: c. d., s. 297

bosňáckým územím.⁴⁷ Dnes jsou mnozí představitelé HDZ spíše pro vytvoření třetí (chorvatské) entity.⁴⁸

2.2.2) Občanské strany

Nejvlivnější z občanských stran je Strana pro Bosnu a Hercegovinu (SBiH), založená roku 1996 bývalým místopředsedou SDA a premiérem z let 1993 – 1996 Harisem Silajdžičem.⁴⁹ Do voleb v roce 2006 kandidovala ve společném bloku s chorvatskými politickými stranami. Podařilo se jí také oslovit část srbských voličů, což mohl být jeden z důvodů jejího volebního vítězství, kdy získala ve Sněmovně reprezentantů celkem 17 mandátů.⁵⁰ SBiH se sice prezentuje jako nadetnická a její program tomu odpovídá, v roce 1998 však kandidovala ve volbách spolu s SDA. Na druhé straně se však programově hlásí o zachování rozdílů v identitě a kultuře odlišných národností BiH.⁵¹ Jedním z největších úspěchů SDP byly volby do Předsednictva BiH roku 2006, kde porazil kandidát SBiH Haris Silajdžič oponenta za SDA a stal se tak bosňáckým členem Předsednictva.⁵²

Další bosňáckou stranou je Sociálně demokratická strana BiH (SDP) vedená Zlatkem Lagumdžijou. Původ strany lze najít v transformaci z komunistické strany. Na tu navazuje SDP i svým programem akcentujícím zejména sociální oblast. Usiluje o nadetnický charakter a oslovení chorvatských i srbských voličů.⁵³ Strana se snaží působit v obou entitách BiH, má však silnější pozici spíše ve FBiH. Po volbách v roce 2002 výrazně zeslábla a udržuje si ve Sněmovně reprezentantů stabilní zastoupení pěti mandátů.⁵⁴

⁴⁷ HLADKÝ, L.: c. d., s. 313.

⁴⁸ KASUM, Damir: *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba*. Středoevropské politické studie, 8, 2006, č. 2-3.

⁴⁹ ŠEDO, J.: *The party system of Bosnia and Herzegovina.*, s 88

⁵⁰ HRICOVÁ, H.: c. d., s. 296.

⁵¹ ŠEDO, Jakub: *Bosna a Hercegovina*. In: FIALA, Petr—HOLZER, Jan: *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno, Mezinárodní politologický ústav 2002, s. 77-78.

⁵² *Bosnia and Herzegovina general elections 1 October 2006: Final Report*. In: Organisation for Security and Cooperation in Europe: Office for Democratic Institutions and Human Rights. s. 28 (http://www.osce.org/documents/odihr/2007/02/23206_en.pdf) (21. 7. 2010)

⁵³ ŠEDO, J.: *Stranický systém Bosny a Hercegoviny po Daytonu*. In: Středoevropské politické studie, 8, 2006, č. 2-3.

⁵⁴ HRICOVÁ, H.: c. d., s. 297

Zřejmě nejdůležitější stranou v současné RS je Svaz nezávislých sociálních demokratů (SNSD).⁵⁵ Její program zahrnuje hlavně sociálně-demokratická témata. Tato strana se původně stavěla pozitivně k systému ustavenému Daytonskou dohodou, který kritizovala pouze v částech, které podle ní nebyly naplňovány.⁵⁶ V poslední době však silně propaguje federativní uspořádání BiH se velkou mírou autonomie pro RS. V debatách o reformě politického systému BiH pak striktně odmítá jakékoliv oslabování pravomocí entit zejména RS. V listopadu 2007 rezignoval předseda vlády za SNSD Spirič na protest proti rozhodnutí OHR zmírnit změnou volebních pravidel ve vládě možnost blokad. Z tohoto důvodu řadí Jakub Šedo SNSD spíše ke krajní pravici se sklonem k populismu a nacionalismu.⁵⁷

Největší šanci občanských stran představoval výsledek parlamentních voleb na přelomu tisíciletí. Po parlamentních volbách v listopadu 2000, které vyhrála SDP, byla za nátlaku mezinárodního společenství utvořena koalice deseti nenacionalistických stran spolupracujících bez ohledu na etnický původ. Tato koalice se stala známou pod názvem „Aliance pro změnu“⁵⁸ Sestavena byla z velice nesourodých stran, které spojoval pouze mezinárodní nátlak,⁵⁹ navíc se nedokázaly shodnout na zásadních reformách. Pokud už přeci jen některé reformní zákony jako vláda schválili, museli čelit odporu srbských zástupců v Parlamentu BiH.⁶⁰ Odklon voličů od nacionalistických stran totiž nebyl rovnoměrný a na rozdíl od FBiH nezasáhl tolik RS.⁶¹ Nacionalisté krom toho podněcovali odpor veteránů vůči vládní reformě penzí. Skrze nacionalistické veteránské organizace obviňovali vládu ze znevažování veteránů, čímž přispěli k aktivizaci bojující populace a s tím spojenému neúspěchu nenacionalistických stran v příštích volbách roku 2002.⁶² I přes krátké trvání však na

⁵⁵ do r. 2002 Strana nezávislých sociálních demokratů

⁵⁶ ŠEDO, Jakub *Stranický systém BiH po Daytonu*.

⁵⁷ ŠEDO, J.: *The party system of Bosnia and Herzegovina.*, s. 94

⁵⁸ *Bosnia's Alliance for (Smallish) Change*. In: International Crisis Group. (<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/bosnia-herzegovina/132-bosnias-alliance-for-smallish-change.aspx>) (23.3.2010)

⁵⁹ PRITINA, Srdjan—STÝSKALÍKOVÁ, Věra: *Vývoj bezpečnostní situace v Bosně a Hercegovině (BaH)*. In: STÝSKALÍKOVÁ, Věra—SMĚKAL, Hubert (Eds.): *Zahraniční a Bezpečnostní politika Slovinska, Chorvatska a Rumunska a vývoj bezpečnostní situace v Bosně a Hercegovině*. Brno, IIPS 2005, s. 114.

⁶⁰ Interview: Wolfgang Petritsch, High Representative in BiH "It is clear that the future of BiH and the RS lies within Europe-RS must respect Dayton". (http://www.ohr.int/ohr-ept/presso/pressi/default.asp?content_id=6454)

⁶¹ Ze všech hlasů získaných v RS dostala SDS 48, 2 %. HLOUŠEK, Vít: Kantonální a parlamentní volby v Bosně a Hercegovině. *Středoevropské politické studie*, 3, 2001. č. 2 (www.cepsr.com) (28.7.2010)

⁶² BOUGAREL, Xavier: *The Shadow of Heroes: Former Combatants in Post-War Bosnia-Herzegovina*. *International Social Science Journal*, 58, 2006, č. 189, s. 489-490. (<http://hal.archives-ouvertes.fr/>) (20.3.2010)

přelomu tisíciletí došlo k velkému zlomu v politickém systému BiH. Strany účastníci se Aliance začaly přicházet s návrhy na konstituční reformování BiH. Mezi jedněmi z prvních se objevil návrh Dražena Budišy z Chorvatské sociálně-demokratické strany. Ten propagoval v roce 2001 odstranění FBiH i RS a jejich nahrazení celostátním kantonálním modelem. Srbové i Bosňáci by získali po pěti kantonech, Chorvati by získali kantony čtyři. K návrhu se však postavili odmítavě bosenští Srbové, kterým vyhovuje jejich entita (RS).⁶³ Kantonální návrh vnímá jako pozitivní i SBiH pro kterou by byl vyjádřením rovnoprávnosti národů.⁶⁴

Zjednodušeně lze pro definování umírněné strany v BiH použít vylučovací metody. Pokud je drtivá většina bosenského nacionalismu Srbů, Chorvatů i Bosňáků koncentrována ve třech nacionalistických stranách (SDA, SDS, HDZ), Srbská radikální strana Republiky srbské se po volbách roku 2000 z Parlamentu BiH vytratila⁶⁵ a z hlavních nacionalistických stran vzešlé subjekty byly vždy mírnější ve své radikálnosti, toto pravidlo by se potvrdilo. Co lze jednoznačně vyvodit je sice mírný, ale přesto hmatatelný posun od nacionalistických stran k politickým stranám budovaným na občanském principu etnické rovnosti posunu politické soutěže od souboje etnik k soupeření programů. Hlavní období vlád umírněných stran nastalo mezi lety 2001-2002, kdy byla vláda BiH na centrální úrovni zcela bez zástupců nacionalistických politických stran. Další nástup umírněných vlád nastal po roce 2006 díky propadu hlavních nacionalistických stran. I přes nárůst radikality SNSD je nutné ji považovat za stranu umírněnou, neboť na rozdíl od SDS alespoň souhlasí s politickým systémem ustaveným Daytonskou dohodou.

⁶³ BUJWID-KUREK, Ewa: *Panstwa Pojugosłowianskie: skice politologiczne*. Krakow, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego 2008, s. 137

⁶⁴ ŠEDO, J.: *Stranický systém Bosny a Hercegoviny po Daytonu*.

⁶⁵ ŠEDO, J.: *Bosna a Hercegovina* s. 73

3.) Charakteristiky konsociační demokracie

3. 1.) Velká koalice

Nutnost institucionalizované mezietnické spolupráce je základem bosenského politického systému. Jak bylo uvedeno výše, Velká většina vlád s výjimkou té po volbách roku 2000 byla složená ze tří hlavních nacionalistických stran (HDZ, BiH, SDS a SDA). Znamená to tedy, že ve vládě byly zástupci všech třech konstitutivních národů. Vláda Aliance pro změnu pak zahrnovala celkem deset nenacionalistických stran. Kromě třech výše jmenovaných tak byli ve vládě zastoupeny všechny politické strany, které v tehdejších volbách uspěli, což sama o sobě svědčí dostatečně o velké šíři tehdejší koalice. Změna voličského chování ve volbách roku 2006 samozřejmě neznamenal, že ve vládě nebyli zástupci jednoho z konstitutivních národů. Voliči pouze dali svůj hlas stranám založeným jiným etnikem.

Jistou formu institucionalizované velké koalice je i omezení maximálního počtu ministrů z teritoria FBiH stejně jako nařízení, podle něhož nesmí být ministr a jeho náměstek z jednoho konstitutivního národa (čl. V, odst. 3, písm. b).⁶⁶ Stejně tak národnosti prezidenta a každého z jeho viceprezidentů ve FBiH musí být dle rozhodnutí OHR odlišné.⁶⁷ Za současné situace, kdy jsou voliči dělení podle příslušnosti ke konstitutivnímu národu a strany utvářeny na základě etnik, je nutno k sestavení vlády zapojení nejméně tří stran všech tří hlavních subjektů bosenské společnosti. Podobně je i v RS přesně dán počet členů vlády určené národnosti. Je to pět Srbů, pět Bosňáků, a tři Chorvaté (Hlava 3, čl. 92).⁶⁸

⁶⁶ *Constitution of Bosnia and Herzegovina*. Ustavni sud Bosne i Hercegovine. (http://www.ccbh.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_engl.pdf) (15. 7. 2010)

⁶⁷ *Decision on Constitutional Amendments in the Federation*. Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=7475) (11. 7. 2010)

⁶⁸ *Constitution of Republika Srpska*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/ohr-dept/legal/oth-legist/doc/rs-constitution.doc>) (11. 7. 2010)

3. 2.) Menšinové veto

Hlavní možností jednotlivých bosenských národností jak zamezit přijetí zákonů, které by považovaly za narušení svých zájmů, představuje institut „životního zájmu.“⁶⁹ Pokud by se jakékoliv rozhodnutí dostalo do střetu s tímto zájmem, může se menšina za ústavně daných podmínek dovolat jeho zrušení.

V parlamentu Republiky Bosna a Hercegovina funguje institut ochrany životního zájmu dle ústavy následovně: Vyvolání jednání o ohrožení životního zájmu vyžaduje, aby se pro něj vyjádřila většina delegátů příslušné entity ve Sněmovně lidu (čl. IV, odst. 3, písm. e). Pak je požadavek postoupen předsedovi Sněmovny lidu, který svolá Společnou komisi⁷⁰ složenou z jednoho aklamovaného delegáta Sněmovny lidu za každý konstitutivní národ. Pokud tato komise problém do pěti dnů nevyřeší, je postoupen Ústavnímu soudu (čl. IV, odst. 3, písm. f).⁷¹

Jeden ze členů Předsednictva může prohlásit rozhodnutí Předsednictva za narušení životního zájmu konstitutivního národa, za který byl zvolen. Toto rozhodnutí je ihned předáno Národnímu shromáždění RS resp. Sněmovně lidu FBiH. Pokud je protest odsouhlasen dvoutřetinovou většinou ve výše uvedené komoře, ztrácí účinnost.(čl. V, odst. 2, písm. d).⁷²

Ve FBiH je přesně definováno osm oblastí životního zájmu s tím, že k definování další oblasti je třeba souhlasu dvou třetin zástupců příslušného konstitutivního národa (Hlava III., odst. 5, čl. 17a). Parlamentní proceduru při ochraně životního zájmu konstitutivních národů stanovuje Hlava 6 Ústavy FBiH, která k posouzení životního zájmu ustanovuje uvnitř Ústavního soudu Výbor životního zájmu⁷³ *Hlava IV, čl.17b ,odst.2). Pokud více než jeden předseda nebo místopředseda Sněmovny lidu FBiH shledá, že zákon spadá do institutu životního zájmu, je tento zákon projednáván ve Sněmovně lidu jako otázka životního zájmu(Hlava IV, čl.18 ,odst.1).Pokud takový zákon považuje za otázku životního zájmu jen jeden předseda nebo místopředseda, musí toto rozhodnutí odsouhlasit dvě*

⁶⁹ витални интереси/vitalna interesa/vitalni interes

⁷⁰ Заједничка комисија/Zajednička komisma/Zajednička komisija

⁷¹ *Constitution of Bosnia and Herzegovina.*

⁷² Tamtéž

⁷³ Вијеће за заштиту виталног интереса/Vijeće za zaštitu vitalnog interesa

třetiny členů příslušného konstitutivního národa ve Sněmovně lidu (Hlava IV, čl.18 ,odst.2). Pro přijetí zákona spadajícího pod institut životního zájmu je pak třeba souhlasu většiny zástupců z každého konstitutivního národa FBiH(Hlava IV, čl.18 ,odst.4).Pokud se Sněmovna nedokáže dohodnout, je svolána Společná komise z představitelů Sněmovny lidu a Sněmovny reprezentantů postavenou na principu rovného zastoupení a rozhodující jednoduše. ((Hlava IV, čl.18 ,odst.6).Pokud ani Společná komise nedokáže návrh harmonizovat, je rozhodnutí o zákonu předáno Ústavnímu soudu(Hlava IV, čl.18 ,odst.4). Ústavní soud buď uzná oprávněnost ochrany životního zájmu, pak je zákon vrácen předkladateli, který ho už znovu předložit nesmí (Hlava IV., čl. 18, § 8), nebo odmítne napadení životního zájmu a zákon může být přijat prostou většinou(Hlava IV., čl. 18, § 9).⁷⁴Jmenovaný postup ochrany životního zájmu byl do ústavy implementován rozhodnutím OHR z 19. dubna 2002.⁷⁵

Ústava RS stejně jako ústava FBiH definuje oblasti životních zájmů konstitutivních národů, ale stejně jako u ústavy FBiH mohou být tyto oblasti rozšířeny se souhlasem 2/3 zástupců jednoho z konstitutivních národů (článek 70. doplněný dodatkem LXXVII). Postup projednávání otázek životního zájmu je pak stejný jako ve FBiH (Hlava V., část 1,čl. 79.a). Zákony a regule spadající pod institut životního zájmu musí být také přijaty Council of People (Hlava V., odst. 69,§2).⁷⁶

Distrikt Brčko i přes svůj autonomní statut stále spadá pod centrální instituce BiH a Ústavu R BiH (Hlava I, čl. 1, odst. 4)⁷⁷ proto v něm ochrana životních zájmů probíhá podle této ústavy.

Princip menšinového veta v podobě ochrany životního zájmu etnik funguje přesně podle Linhartova předpokladu. V prvních poválečných letech byla sice tato ochrana v rámci entit zajištěna špatně, rozhodnutí Ústavního soudu s následným zásahem OHR, který k tomu účelu využil svých pravomocí, však tento systémový nedostatek eliminovali.

⁷⁴ Constitution of the Federation of Bosnia and Herzegovina

⁷⁵ Decision on Constitutional Amendments in the Federation. Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=7475)(14. 7. 2010)

⁷⁶ Constitution of Republika Srpska.

⁷⁷ Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. In:Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/ohr-offices/brcko/arbitration/default.asp?content_id=39134) (23.7. 2010)

3. 3) Proporcionalita

Snaha o poměrné zastoupení všech skupin poválečné BiH je patrná z ústavy v příloze 4 čl. IV Daytonské dohody,⁷⁸ který upravuje rozdělení postů v Parlamentním shromáždění BiH. Parlament se skládá ze Sněmovny lidu a Sněmovny reprezentantů. Sněmovna lidu je složena z 15-ti členů a to po pěti za každou entitu (pěti delegátů RS, pěti Chorvatů z FBiH a pěti Bosňáků z FBiH). Navrzení bosňáčtí a chorvatští delegáti jsou jmenováni bosňáckými resp. chorvatskými reprezentanty Sněmovny lidu FBiH. Delegáti Srbů jsou vybíráni Národním shromážděním Republiky Srbské.⁷⁹ Pro usnášeníschopnost Sněmovny lidu je třeba přítomnost minimálně devíti z jejich patnácti členů: tři Srbů, tři Bosňáků a tři Chorvatů.

Sněmovna reprezentantů má 42 přímo volených členů, z nichž jsou 2/3 vybrány voliči z území FBiH a 1/3 z území RS. Každá ze dvou komor si pak volí tři zástupce (jednoho za každý konstitutivní národ), kteří se střídají ve funkci předsedy komory. Veškerá legislativa musí být schválena přímo, jedná se tak o symetrický bikameralismus.

Podle pravidla proporcionality je složeno i Předsednictvo,⁸⁰ které má tři přímo volené členy. Je to opět jeden Srb volený na území RS, jeden Bosňák a jeden představitel Chorvatů, oba volení na území FBiH. Funkce předsedy pak funguje opět na principu rotace. (čl. V., písm. a) a b).

Pravidlo proporcionality platí i při jmenování ministrů do Rady ministrů, kdy nesmí víc než 2/3 ministrů pocházet z území FBiH (článek V, odst. 4, písm. b). Předseda Rady ministrů jmenuje ministry, kteří nesmějí být stejné národnosti jako předseda a místopředseda.

V článku 4. písmene a) je pak definován průběh nominace členů Ústavního soudu BiH.⁸¹ Z celkového počtu devíti soudců jsou čtyři vybráni Sněmovnou lidu FBiH, dva Shromážděním RS a zbývající tři předsedou Evropského soudu pro lidská

⁷⁸ *The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina*, In: OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina.

(<http://www.oscebih.org/overview/gfap/eng/annex4.asp>) (10. 6. 2010)

⁷⁹ Народна скупштина Републике Српске

⁸⁰ Предсједништво/Predsjedništvo

⁸¹ Уставни суд Босне и Херцеговине/ Ustavni sud Bosne i Hercegovine

práva po konzultaci s Předsednictvem. Tři posledně jmenovaní soudci navíc nesmějí být občany BiH nebo sousedního státu.(písm. b). Dodržení principu proporcionality je dále zajištěno ústavně daným kvórem, které vyžaduje pro usnášení schopnost Ústavního soudu přítomnost všech devíti soudců.

Od začátku byl proporčně řešen i počet členů Centrální banky.⁸² Krom guvernéra⁸³ jmenovaného Mezinárodním měnovým fondem (MMF) byli členové bankovní rady⁸⁴ dosazováni následovně: tři členové jmenovaní Předsednictvem, dva z FBiH (jeden Bosňák s jedním Chorvatem sdílející společně jeden hlas) a jeden Srb z RS(čl. 7, odst. 2). Po uplynutí šestiletého mandátu byla bankovní rada vystřídána novou pětičlennou radou jmenovanou Předsednictvem, která si zvolila guvernéra ze svých řad (čl. 7. odst. 3). Na společném rozpočtu se podle ústavy podílí RS 1/3 a FBiH 2/3 (čl. VIII, odst. 3).⁸⁵

Přesto, že je na centrální úrovni proporcionalita dobře ošetřena díky ústavě obsažené v dodatku 4 Daytonské dohody, byla zejména na úrovni entit patrná snaha o nezavádění tohoto pravidla na nižší úrovni. FBiH tak měla až do roku 2002 ústavně uznány za konstitutivní národy pouze Bosňáky a Chorvaty. Bosenskosrbští obyvatelé se museli spokojit se zařazením do skupiny „ostatní“. Podle ústavy RS byl naproti tomu jako konstitutivní národ definován pouze ten srbský. Na základě rozsudku Ústavního soudu BiH⁸⁶ došlo k rozhodnutí OHR, které zavádí změnu ústavy RS i FBiH. Nově získali příslušníci menšinových konstitutivních národů nejen uznání v entitních ústavách, ale i pozici viceprezidentů. Od tohoto rozhodnutí musel být v RS vždy prezidentem Srb se dvěma viceprezidenty (Bosňákem a Chorvatem). Stejně tak ve FBiH je prezidentem Bosňák spolu s jedním chorvatským a jedním srbským prezidentem. Krom toho byl rozhodnutím pozměněn systém volby členů Sněmovny lidu FBiH.⁸⁷

První ze dvou bosenských entit Republika srbská, projevovala od počátku snahu o odtržení a připojení k Federativní republice Jugoslávii. S tím souvisela i

⁸² Централна банка/ Centralna banka

⁸³ Гувернер/Guvernier

⁸⁴ Управни одбор /Upravni odbor

⁸⁵ *Constitution of Bosnia and Herzegovina.*

⁸⁶ (http://www.ccbh.ba/eng/odluke/povuci_pdf.php?pid=22214)

⁸⁷ *Decision on Constitutional Amendments in the Federation.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=7475)

ústava RS, která nejen že neobsahoval princip proporcionality, ale svou formulací konstitutivního národa byla v rozporu s celostátní ústavou, potažmo s Daytonskou dohodou. Problematickou se jevila sama definice konstitutivních národů v RS. Ta říkala, že: „Republika srbská je státem srbského národa a všech jejích občanů.“⁸⁸

Na centrální úrovni byla proporcionalita zavedena v samotné Daytonské dohodě v duchu konsociační demokracie. Stejně jako v případě menšinového veta byl i pro zavedení proporcionality na úrovni entit nutný zásah OHR.

3. 4.) Segmentální autonomie

Podle ústavy BiH obsažené v dodatku 4 Daytonské dohody získávají entity možnost v rámci suverenity a teritoriální integrity BiH právo navazovat paralelní vztahy s okolními zeměmi (čl. III, odst. 2, §1), čímž byly částečně naplněny snahy bosenských Chorvatů a Srbů o nadstandardní vztahy s jejich mateřskými zeměmi. Velkou míru samostatnosti získávají entity díky možnosti disponovat všemi pravomocemi a funkcemi vlády, které nejsou ústavou explicitně určeny vládě centrální (čl. III, odst. 3, písm. a).⁸⁹

FBiH tak získává pravomoci v oblasti ekonomické politiky (Hlava III, čl. 1 písm. c), energetické politiky (Hlava III, čl. 1 písm. g), daní (Hlava III, čl. 1 písm. h). Společně s kantony se dělí o pravomoci v oblasti zdravotnictví (Hlava III, čl. 2 písm. b), sociálního státu (Hlava III, čl. 2 písm. e), turismu (Hlava III, čl. 2 písm. h) a užívání přírodních zdrojů (Hlava III, čl. 2 písm. i). Kantony pak rozhodují samostatně v oblastech zavádění a správy policejních jednotek (Hlava III, čl. 4 písm. a), školství (Hlava III, čl. 4 písm. b), ubytovací politiky (Hlava III, čl. 4 písm. d), veřejných služeb (Hlava III, čl. 4 písm. e), regulace podnikání (Hlava III, čl. 4 písm. g), zajištění distribuce sociálních služeb (Hlava III, čl. 4 písm. j).⁹⁰ RS si zase vyhrazuje právo na spravování daní a bankovníctví (Hlava III, čl. 68, §7), veřejných služeb (Hlava III, čl.

⁸⁸ HLADKÝ, Ladislav: *Bosenská otázka v 19. a 20. století*. Brno, Mezinárodní politologický ústav 2005, s. 312.

⁸⁹ *Constitution of Bosnia and Herzegovina*.

⁹⁰ *Constitution of the Federation of Bosnia and Herzegovina*

68, §11), zaměstnanosti, sociálních služeb, zdravotnictví, vzdělání a kultury (Hlava III, čl. 68, §12),⁹¹

Autonomii získaly entity pro prvních šest poválečných let i v oblasti měnové politiky. Podle ústavy měly možnost nenechat si po tuto dobu zasahovat do své měnové politiky (čl. 7 odst. 1), kterou všechny tři využily. V oblasti ekonomické politiky autonomii narušuje fakt, že první guvernér Centrální banky byl jmenován Mezinárodním měnovým fondem, byť po konzultaci s Předsednictvem. Guvernér jmenovaný MMF však nesměl být občanem BiH(čl. VII, odst. 2).⁹²

Mezinárodní společenství také jistou dobu nezasahovalo proti hlavnímu podezřelému v případě genocidy ve Srebrenici Radovanu Karadžičovi. Hlavní vyjednávač Spojených států amerických Richard Holbrooke přesvědčil tehdejšího srbského prezidenta Slobodana Miloševiče, který si uchovával u bosensko-srbského vedení značný vliv, aby donutil R. Karadžiče vzdát se postu prezidenta RS i předsedy SDS. Snaze o Karadžičovo odstavení přispěla i výhružka vedoucího představitele volební mise OBSE Roberta Frowicka, že se SDS s R. Karadžičem ve funkci předsedy nebude moci zúčastnit voleb plánovaných na září téhož roku. Dne 19. července 1996 však byl nucen přenechat úřad Biljaně Plavšičové a vzdát se všech politických funkcí.⁹³

Praktickému vyjádření segmentální autonomie brání fakt, že všichni příslušníci jedné entity volí zástupce jedné, resp. jen dvou národností. Zájmy Bosňáků v RS tak nejsou zastoupeny na celostátní úrovni.

Segmentální autonomie je jediným definičním rysem konsociační demokracie, který musel být za účelem udržení míru a jednotného státu s prvky konsociační demokracie omezen. Zástupci všech tří konstitutivních národů polarizovaných válkou nebyli ochotni ustoupit ze svých autonomních pozic. V případě bosenských Chorvatů a Srbů byla Daytonská dohoda přijata pouze jako záchytný bod na cestě ke spojení s jejich mateřskými státy. Proto neměli zájem ani na utváření rysů centralizovaného státu natož zastoupení příslušníků nepřátelského etnika v institucích entity považované za výdobytek nacionalistických snah.

⁹¹ *Constitution of Republika Srpska.*

⁹² *Constitution of Bosnia and Herzegovina.*

⁹³ BIDELEUX, Robert—JEFFRIES, Ian: *The Balkans: a Post-Communist History.* New York, Routledge 2007, s. 360-361

3. 5.) Zhodnocení konsociační demokracie v BiH

Z výše uvedeného vyplývá, že politický systém definovaný Daytonskou dohodou byl od samého počátku konstruován s respektováním principů konsociační demokracie. Na vládě se musí podílet přesně daný počet představitelů konstitutivních národů, ochrana životního zájmu národů funguje na centrální úrovni i na stupni entit, i když tam musela být reformními zásahy OHR dodatečně implementována. Segmentální autonomie je umožněna zejména existencí dvou entit. RS zastupuje především zájmy srbské většiny se zajištěním práv ochraňujících menšiny. Chorvatský i Bosňácký národ sice zastupuje pouze jedna entita, ta je však členěna na relativně vysoce autonomní kantony, které mohou dobře ochraňovat právo konstitutivních národů na udržení soběstačnosti. Aby nemohly být na jakékoli úrovni menšiny nezastoupeny, byl aplikován poměrně důkladný princip rovného zastoupení, který svou realizací odpovídá duchu Lijphartova principu proporcionality. Malou výjimku představovala špatná reprezentace menšin na úrovni entit ve FBiH a RS. Tady však zasáhl OHR se svou pravomocí.

4.) Aplikace Lijphartova systému pro hluboce fragmentované společnosti

Pro zjištění základního předpokladu konsociační federace: existence demokracie může posloužit několik ukazatelů. Prvním z nich je teorie Roberta A. Dahla, který vnímá demokracii jako nedosažitelný ideál ke kterému staví jako alternativu teorii polyarchie s reálnými charakteristikami (volenými představiteli vlády, svobodnými a pravidelnými volbami, všeobecným volebním právem, pasivním volebním právem, svobodou projevu, alternativními zdroji informací a autonomií sdružování).

Pravidelná volba zástupců lidu do vlády (Rady ministrů) je ošetřena v ústavě BiH nepřímou volbou, kdy předsedu Rady vybírají přímo volení členové Předsednictva (čl. V, odst. 4). První poválečné parlamentní volby v BiH roku 1996 byly sice zpochybňovány,⁹⁴ ty druhé roku 1998 však již byly OBSE uznány za svobodné a spravedlivé.⁹⁵ Všeobecné pasivní i aktivní volební právo je zajištěno pro všechny občany BiH starší osmnácti let (čl. 1.4).⁹⁶ Svobodu vyjadřování ohodnotila nevládní organizace Reportéři bez hranic pro rok 2009 10,50 body čímž se v mezinárodním srovnání umístila mezi Slovinsko a Francii. Svobodný přístup všech politických stran do médií je zajištěn počínaje šedesátým dnem před volbami.⁹⁷ Právo na sdružování je spolu se svobodou vyjadřování garantováno ve FBiH garantováno v ústavě mezi ostatními lidskými právy (Hlava II, písm. a), čl. 2, §1). Stejně tak v Ústavě BiH (čl. II, odst. 3 písm. h) a i)). V ústavě RS je právo na sdružování zaručeno s tím, že tato svoboda může být narušena pouze v rámci ochrany majetku a osob a to výhradně na základě zákona (Hlava II, čl. 30).

⁹⁴ *Elections in Bosnia and Herzegovina*. In: International Crisis Group (<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/bosnia-herzegovina/016-elections-in-bosnia-and-herzegovina.aspx>) (8.8.2010)

Na druhé straně sám Vysoký představitel ve své druhé zprávě dopředu konstatuje, že není možné očekávat hned u prvních poválečných voleb dokonalou demokratičnost (Kapitola 3, odst. 29.) BILDT, Carl: *2nd Report of the High Representative for Implementation of the Bosnian Peace Agreement to the Secretary-General of the United Nations*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/default.asp?content_id=3664)

⁹⁵ GEREMEK, Bronislaw: *OSCE welcomes free and fair elections in Bosnia and Herzegovina*. In: Organisation for Security and Cooperation in Europe. (<http://www.osce.org/item/5060.html>) (8.8.2010)

⁹⁶ *Electoral law of BiH*. In: Centralna Izborna komisija. (http://www.izbori.ba/documents/ENG/Law/BH_Election_Law.pdf) (8.8.2010)

⁹⁷ *Bosnia and Herzegovina general elections 5 October 2002 final report*. In: Office for Democratic Institutions and Human Rights Organisation for Security and Cooperation in Europe, s. 12 (http://www.osce.org/documents/odhr/2003/01/1188_en.pdf) (8.8.2010)

V RS je vláda závislá na vyjádření důvěry ze strany přímo voleného Národního shromáždění (Hlava 3, čl. 94). Vláda FBiH je jmenována na základě konsensu prezidenta s dvěma viceprezidenty (Hlava IV., část B, čl 5, odst. 1), prezident je spolu s viceprezidenty volen přímo volenou Sněmovnou reprezentantů FBiH a Sněmovnou lidu (Hlava IV., část B, čl 2, odst. 2). Správa FBiH je značně decentralizována a pravomoci rozděleny mezi vládu FBiH a deset kantonálních vlád. Předseda kantonální vlády je jmenován předsedou kantonálního sněmu a spolu s vládou odsouhlasen kantonálním sněmem (Hlava V, část 3, čl. 8, odst. 2).⁹⁸ Vládu v distriktu Brčko sestavuje starosta⁹⁹(Sekce 6, část 1, čl. 47, §1), který je zvolen přímo voleným distriktním shromážděním (Sekce 6, část 1, čl. 46, §1).¹⁰⁰ Volební období Sněmovny reprezentantů BiH, Sněmovny reprezentantů FBiH a Národního shromáždění RS bylo mezi lety 1996 - 2002 dvouleté, počínaje volbami roku 2002 bylo prodlouženo na čtyřleté.¹⁰¹ Všeobecné, rovné a přímé volební právo RS (čl. 29 odst. 1).

Další možnost, jak zhodnotit míru demokracie v BiH, představuje využití hodnotících zpráv mezinárodních nevládních organizací a jejich indexu. Jedním z nich je index použití v rámci výzkumu svobody ve světě organizace Freedom house (FH). Ten přiděluje BiH na stupnici od jedné do sedmi čtyři body se statutem částečně svobodné země (partly free). Podle FH patří BiH do skupiny volebních demokracií¹⁰², které charakterizuje soutěživý vícestranický systém, všeobecné volební právo, pravidelné tajné volby bez velkých volebních podvodů a možnost oslovovat voliče pro hlavní politické strany.¹⁰³

K hodnocení přispěje i Index of Democracy časopisu The Economist. BiH zde vypadává pouze v jednom kritériu nazvaném „fungování vlády“. Jedním z důvodů může být nutnost spolupráce zneprátelených skupin vyžadovaná právě konsoc. dem, krom toho je nutné započítat i silný mezinárodní protektorát OHR. Oba tyto indexy jsou výhodné v tom, že míru demokracie nezjišťují pouze podle sedmi bodů jako Dahl (politických práv), ale započítávají i občanské svobody. Index demokracie navíc

⁹⁸ *Constitution of the Federation of Bosnia and Herzegovina*

⁹⁹ градоначелник/gradonačelnik

¹⁰⁰ *Constitution of Bosnia and Herzegovina*.

¹⁰¹ ŠEDO, J.: *The party system of Bosnia and Herzegovina.*, s s. 86

¹⁰² *Electoral Democracies. Freedom House.*

(<http://www.freedomhouse.org/uploads/fiw10/ElectoralDemocraciesFIW2010.pdf>) (23.7.2010)

¹⁰³ PUDDINGTON, Arch: *Freedom in the World 2010: Erosion of Freedom Intensifies*. In: Freedom House, s. 4. (http://www.freedomhouse.org/uploads/fiw10/FIW_2010_Overview_Essay.pdf) (23.7.2010)

zahrnuje i hodnocení praktického fungování státu. Nevýhodou pak zůstává, že nejsou zveřejněna jména a odbornosti pracovníků hodnotících jednotlivé země. Není tak podložena jejich kredibilita a fundovanost.

Druhou podmínku Lijphartovy klasifikace konsociační federace splňuje BiH beze zbytku. Rozdělení bosenské společnosti na tři národnosti (viz Tabulka 1), bylo válkou ještě výrazně umocněno a polarizováno. Válka navíc přispěla k umocnění bosňáckého národního vědomí, které není definováno pouze v kulturním smyslu.¹⁰⁴ Jugoslávské vedení sice uznalo Muslimy za šestý jugoslávský národ už v roce 1968, mezinárodní uznání však bylo válkou výrazně posíleno. Po válce už nemohla být existence Bosňáckého národa zpochybňována.

Z výše uvedených uvedených rysů politického systému vyplývá, že jsou Bosňáci mírně podreprezentovaní. Tvoří totiž téměř polovinu bosenské populace (viz Tabulka 1), ale např. ve Sněmovně lidu tvoří její zástupci pouhou třetinu. Co se může zdát nespravedlivé je však z hlediska teorie konsociační demokracie výhodné. Největší z menšin má spíše malinko omezena v počtu svých reprezentantů, aby se ostatní menšiny necítily znevýhodněny. V tomto ohledu tak splňuje požadavky konsociační demokracie.

Hodnotíme-li stupeň geografické koncentrace jednotlivých národností v BiH z hlediska teorie konsociační demokracie, pak vývoj směřuje jednoznačně proti naplnění teorie A. Lijpharta. Snaha o naplnění přílohy 7 Daytonské dohody (annex 7) volající po návratu všech uprchlíků je sice pochopitelná z hlediska morálního i strategického (odpadnou problémy spojené s přelidněním, provizorním ubytováním i radikalizací frustrovaných uprchlíků), z pohledu teorie konsociační demokracie je však lepší větší soustředění etnických skupin v ideálně jedné geograficky přesně definované oblasti (viz Mapa 5), než návrat k etnické heterogenitě počátku 90. let 20. stol (viz Mapa 3). Na druhé straně se stejně nedá předejít tomu, aby uprchlíci ovlivňovali politickou situaci v entitě, ze které byli nuceni v období války uprchnout. Každý totiž může volit tam, kde měl podle posledního sčítání obyvatelstva v roce

¹⁰⁴ HYBÁŠKOVÁ, Jana: *Role islámu ve válečném konfliktu v Bosně a Hercegovině a v současném stavu poválečné obnovy BiH*. In: GABAL, Ivan(ed): *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Praha, G plus G, 1999, s. 338.

1991trvalé bydliště.¹⁰⁵ Z pohledu teorie se však jeví jako nejlepší z entit RS, která je se svými 80 % bosenských Srbů výrazně homogennější než FBiH (viz Tabulka 2)

Volební systém je v BiH poměrný. Roku 1998 byl volební dělitel změněn na Saint League, který mírně zvýhodňuje malé a střední strany. Do té doby se volilo ve dvou volebních obvodech tvořených entitami. Volební klauzule použita nebyla. Před volbami roku 2000 byly volební obvody rozšířeny na pět volebních obvodů ve FBiH každý s třemi až šesti mandáty na obvod¹⁰⁶ a tři obvody po třech mandátech v RS. Zbylých sedm mandátů ve FBiH a pět v RS zůstalo jako kompenzační pro celostátní úroveň. Podle Jakuba Šedo tak reforma neměla jiný účel než „možné zúžení vazby mezi poslanci a voliči,“ což přesně zapadá do Lijphartových doporučení.

Jak je již uvedeno výše, v BiH jako takový neexistuje na centrální úrovni úřad prezidenta. Někteří autoři sice hovoří o Předsedovi předsednictva jako o dočasném prezidentovi, tento post se však nedá s klasickým úřadem prezidenta srovnávat. Prvním důvodem je přítomnost třech členů Předsednictva. Nejdůležitějším důvodem však je z ústavy vyžadované fungování coby jednotný orgán. Svá rozhodnutí tak předsednictvo musí schválit konsense, nebo ve výjimečných případech, kdy byly všechny snahy o jednohlasné přijetí neúspěšné, přijmout toto rozhodnutí většinou dvou hlasů (čl. V, odst. 2, písm. c)).

Z výše uvedených kapitol také jasně vyplývá ústavní zakotvenost kvót na počty členů centrálních i místních institucí určité národnosti. Na úrovni entit sice musela být tato kvótní proporcionalita prosazena až rozhodnutím OHR. Dnes však jsou již i zde příslušníci konstitutivních národů zastoupeni rovnoměrně.

Nevýhodou bosenské centrální vlády z pohledu systému pro hluboce fragmentované společnosti je skutečnost, že nemá ústavně daný princip konstruktivního vyjádření nedůvěry. Oproti tomu RS má v ústavě tento institut explicitně vyjádřen. Vláda RS, které byla vyjádřena nedůvěra, která rezignovala, nebo skončila v důsledku rozpuštění sněmovny, zůstane v úřadu až do jmenování vlády nové (Hlava 3, čl. 94, §9).

BiH splňuje koncept konsociační demokracie dostatečně. Převzala sice některé rysy Lijphartova systému pro hluboce fragmentované společnosti, zdaleka však ne všechny. Tato absence některých charakteristických rysů výše jmenovaného systému však nebrání zařazení mezi konsociační demokracie, protože pro tu jsou

¹⁰⁵ ŠEDO, J.: The party system of Bosnia and Herzegovina., s. 87

¹⁰⁶ ŠEDO, Jakub: Volební systémy postkomunistických zemí. Brno, CDK 2007, s. 62

stěžejních jen charakteristiky konsociační federace, které v rámci možností splňuje
obstojně.

5.) Počet obyvatel a jejich etnické složení

Problematika sčítání obyvatelstva v BiH a zjišťování jejich etnické příslušnosti je otázkou natolik složitou, že vyžaduje zachycení v samostatné kapitole. Jednoznačně největší problém při zjišťování skutečného počtů obyvatel BiH představuje absence oficiálního sčítání obyvatelstva. Poslední sčítání bylo provedeno v roce 1991 přičemž od té doby proběhla občanská válka spojená s úmrtím až čtvrt milionu obyvatel, emigrací stovek tisíc a uprchlictvím několika milionů.

Vycházení z předválečného sčítání vyhovuje představitelům FBiH, kteří mohou poukazovat na multietnický a proto těžko dělitelný charakter BiH (Viz Mapa 3). Představitelé RS by naopak raději vycházeli z etnického složení na konci války, kdy Armáda Republiky srbské držela téměř 50 % teritoria BiH (viz Mapa 2),¹⁰⁷ které stihla v průběhu války a za pomoci polovojenských organizací etnicky téměř vyčistit. Dalším důvodem může být velký počet navrátilých se uprchlíků po roce 1999, který narušuje nejen etnickou homogenitu v RS, ale také čistě bosňácko-chorvatský charakter FBiH. Z výše uvedených důvodů mají všechny tři etnické skupiny zájem na neustálém odkládání sčítání obyvatel, které je zatím plánováno na rok 2011.¹⁰⁸ Krom toho mají být příslušníci konstitutivních národů a skupina ostatních poměrně zastoupeni v kantonálních vládách přičemž se vychází opět ze sčítání roku 1991 (Hlava V, část 3, čl. 8, §1), stejně tak v místních zastupitelstvech a soudech (Hlava V, část 4, čl. 11, § 4) a v případech, kdy se provádějí jakékoliv demografické výpočty (Hlava IX, čl. 7).¹⁰⁹

Údaje o počtu obyvatel BiH a jejich etnického složení nejsou z hlediska teorie konsociační demokracie nikterak zanedbatelným jevem. Bez nich není možné správně určit, které menšiny se ve státě objevují, v jakém počtu a hlavně zda jsou teritoriálně koncentrované. V BiH se dle zatím dostupných údajů nejeví příliš dobře

¹⁰⁷ JUDAH, T.: c. d., s. 302

¹⁰⁸ *Conference of European Statisticians Recommendation s for the 2010 Census of Population and Housing.* In: Agencia za statistiku Bosne i Hercegovine. (<http://www.bhas.ba/arhiva/Census-Preporuke-en.pdf>)

¹⁰⁹ *Constitution of the Federation of Bosnia and Herzegovina*

rozvržené územní jednotky. S konečným hodnocením je však třeba počkat až na oficiální sčítání, bez něhož je odhad počtů příslušníků jednotlivých konstitutivních národů velmi obtížný, ne-li běžnými prostředky téměř nemožný.

6.) Role Vysokého představitele

Role OHR, který je rovněž Speciálním představitelem Evropské unie (EU Special Representative), měla být dle Daytonské dohody spíše formální. Jeho úkolem mělo být sledování implementace požadavků Daytonské dohody. Teprve po obstrukcích ze strany představitelů konstitutivních národů¹¹⁰ mu byly Radou pro implementaci míru (PIC) na konferenci v Bonnu dány pravomoci pro přímé zasahování do politického systému.

6. 1.) *Bonn Powers*

Počáteční stádium pokusu o zavedení konsociačního modelu v BiH skončilo konferencí PIC v Bonnu konané ve dnech 9. a 10. prosince 1997. Na této konferenci byla kritizována mimo jiné neschopnost elit spolupracovat efektivně ve společných institucích, stálá existence ilegálních struktur vlády ve Federaci, absence silných multietnických politických stran a špatná ochrana lidských práv.¹¹¹ Pro lepší implementaci závazků plynoucích z Daytonské dohody PIC zavedla nové pravomoci OHR. Prvním je možnost nařízení předběžných opatření (interim measures) pro případy, kdy se strany nejsou schopny mezi sebou domluvit. Tato předběžná opatření budou v platnosti do doby, než Předsednictvo, nebo Rada ministrů rozhodne v souladu s Daytonskou dohodou. Dále zavádí širokou pravomoc k předem nedefinovaným akcím vůči jednotlivcům, kteří dle názoru OHR komplikují implementaci mírové smlouvy.¹¹²

Bonn Powers sehrály svou roli poprvé 16. prosince 1997, kdy OHR nařídil členům Předsednictva pod pohrůžkou využití předběžných opatření přijetí jednotného

¹¹⁰ Nejaktivnější byly zejména Srbové blokující absencí svých reprezentantů rozhodování centrálních institucí BiH (Sekce III, odst. 16). *7th Report of the High Representative for Implementation of the Bosnian Peace Agreement to the Secretary-General of the United Nations*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/default.asp?content_id=3670)

¹¹¹ *Bonn Implementation Conference 1997*. In: OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina. s. 2 (<http://www.oscebih.org/documents/61-eng.pdf>) (11.6.2010)

¹¹² *Bonn Implementation Conference 1997*. In: OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina. s. 23. (<http://www.oscebih.org/documents/61-eng.pdf>) (11.6.2010)

zákonu o občanství BiH.¹¹³ Pomocí předběžných opatření byly dále schváleny zákony o státní vlajce,¹¹⁴ jednotné měně,¹¹⁵ jednotným registračním značkám pro automobily¹¹⁶ zavedení jednotného pasu republiky BiH,¹¹⁷

Důležitým faktem z hlediska působení organizovaného zločinu v BiH¹¹⁸ byla dlouhou dobu neexistující ochrana hranic. Po podepsání Daytonské dohody zůstaly vnější hranice BiH až do začátku roku 2001 zcela propustné. Jednotky IFOR¹¹⁹ střežily pouze tzv. „daytonskou linii.“ Tuto linii tvořilo demilitarizované pásmo uvnitř BiH kopírující frontovou linii z doby války. K vyřešení situace došlo až po ustavení hraničních hlídek State Border Service rozhodnutím OHR,¹²⁰

Možná ještě důležitějším a z pohledu demokracie jedním z nejkontroverznějších zásahů do politického systému je pravomoc k odvolávání demokraticky zvolených politiků. Tato rozhodnutí se netýkala pouze níže postavených politiků, jako byl například předseda obecního shromáždění Srbského Sarajeva.¹²¹

¹¹³ *Decision imposing the Law on Citizenship of BiH.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=343)

¹¹⁴ *Decision imposing the Law on the Flag of BiH.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=344)

¹¹⁵ *Decision imposing the design of bank notes.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/econdec/default.asp?content_id=19)

¹¹⁶ *Decision on the deadlines for the implementation of the new uniform license plate system.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative.

(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=347) (21.7. 2010)

¹¹⁷ *Decision imposing amendments to the Law on Travel Documents introducing a single national passport.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative.

(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=361) (8. 8.2010)

¹¹⁸ Pro informace o působení organizovaného zločinu v BiH viz např. ANDREAS, Peter: *Criminalized Legacies of War: The Clandestine Political Economy of the Western Balkans.* In: Problems of Post-Communism, 51, 2004, č. 3. (http://www.brown.edu/Departments/Political_Science/documents/Criminalized_Legacies_of_War.pdf) (23.3.2010)

¹¹⁹ IFOR neboli Implementation Force byl název mnohonárodnostního úkolového uskupení NATO, které mělo kontrolovat dodržování podmínek Daytonské dohody. *IFOR - mírová operace, 1995 - 1996, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, 6300 příslušníků (včetně SFOR).* In: Ministerstvo obrany. (<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3708>) (20.3.2010)

¹²⁰ *Decision imposing the Law on State Border Service.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=358) (21.7.2010)

¹²¹ *Decision to remove Mr. Milovan Bjelica from his position as Chairman of the Municipal Assembly of Srpsko Sarajevo.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=29417)

OHR byli odvolávání i vysocí představitelé centrálních institucí BiH. Příkladem může být chorvatský člen Předsednictva Ante Jelavič zvolený za HDZ.¹²² Důkazem, že se odvolávání vysokých politiků neomezovalo jen na představitele jednoho etnika je odvolání Nikoly Poplašena z pozice prezidenta RS.¹²³

PIC zasedajícího 16. prosince 1998 v Madridu bylo mimo jiné rozhodnuto, že jednotlivci odvolaní OHR, nebo Dočasnou volební komisí se nebudou moci ucházet o jakoukoliv volenou nebo jmenovanou funkci v politické ani veřejné sféře (Sekce X, odst. 4).¹²⁴ Byly to zejména tyto zásahy do funkcí politiků volených demokratickým způsobem ve volbách, které vedly ke zpochybnování demokratičnosti OHR. Ve snaze o narovnání těchto zásahů do politického systému BiH přistoupil OHR k rušení kritizovaných zákazů omezujících volitelnost a působení v politických funkcích. Prvním podobným rušením zákazu byl případ Dragana Čaviče.¹²⁵ Na druhou stranu je nutno přiznat, že se jednalo na dlouhou dobu o případ ojedinělý (viz Tabulka 3). Velká řada zrušených zákazů se váže až na období před volbami roku 2006. OHR se tímto vstřícným krokem evidentně snažil bránit proti kritice narušování demokracie v BiH a proto dal odvolaným představitelům možnost předstoupit před voliče a požádat je o vyslovení důvěry.

Odvolávání z funkce se však nedělo jen mezi politiky. Počet odvolání z funkce se kolem roku 2000 zvýšil kvůli nárůstu návratů uprchlíků a snahy nacionalistů o vypuzení navrátilších se uprchlíků. Nejvíce odvolaných jednotlivců v tomto období působilo jako úředníci ubytovacího úřadu. Přibližně ve stejném období skončila politika OHR v odvolávání politiků. V roce 2008 využil OHR své pravomoci

¹²² Např. chorvatský člen Předsednictva Ante Jelavič, *Decision removing Ante Jelavic from his position as the Croat member of the BiH Presidency*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=328) (21.7.2010)

¹²³ *Decision removing Mr. Nikola Poplasen from the Office of President of Republika Srpska*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=267) (21.7.2010)

¹²⁴ *Annex: The Peace Implementation Agenda*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/pic/default.asp?content_id=5191#X) (21.7.2010)

¹²⁵ *Decision to lift the ban on Dragan Cavic's activities*. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=270) (21.7.2010)

k odvolávání jednotlivců pouze jednou a navíc nešlo o politika nýbrž člena tajné služby, který byl podezřelý z maření vyšetřování válečných zločinců.¹²⁶

6. 2.) Vliv OHR na bosenský politický systém

Role OHR nelze označit za apriorní narušení demokratičnosti bosenského politického systému. Napomáhá jej reformovat, což by mělo působit proti strnulosti typické pro některé modely konsociační demokracie. Nacionalistické strany totiž nestojí o reformu systému, který původně odsouhlasily jen jako kompromisní dočasný návrh¹²⁷ s tím, že se nevzdaly své radikální představy konečné podoby budoucího státu (resp. iredentismu¹²⁸ svých etnických oblastí). Následně nebylo možné ustavení základních předpokladů centralizovaného jednotného státu.¹²⁹ Pro odsouhlasení důležitých návrhů je pak potřeba narušit segmentální autonomii stejně jako ochranu životního zájmu entit. OHR pár let po Daytonské dohodě ustavil svými rozhodnutími základní atributy jednotného státu. Bez těchto zásahů by nebylo možné udržet mírové soužití mezi etniky natož konsociační demokracii. Typickým příkladem, kdy musel OHR použít svých pravomocí k nastolení reformy potřebných udržení dlouhodobého míru je reforma ozbrojených složek. Nárůst počtu rozhodnutí kolem roku 2004 je tak snadno vysvětlitelný nutností reformy armády a tajných služeb vyvolanou špionážním skandálem se společností Orao.¹³⁰ V prosinci 2002 byly jednotkami Stabilisation Force (SFOR) během inspekce továrny Orao zajištěny důkazy o exportu leteckých dílů do Iráku embargovaného OSN.¹³¹ Krátce nato bylo

¹²⁶ *Decision To remove Mr. Predrag Čeranić from his current position in the Intelligence and Security Agency of Bosnia and Herzegovina.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/removalsdec/default.asp?content_id=41770) (21.7.2010)

¹²⁷ HLADKÝ, Ladislav: *Daytonská mírová smlouva a její uvedení v život.* Středoevropské politické studie, č. 2-3, 8, 2006. (www.cepsr.com) (7.8.2010)

¹²⁸ Odtržení území s národnostní menšinou a jeho připojení k národnímu státu.

¹²⁹ Jako příklad může sloužit neochota prosadit jednotnou měnu. (Sekce III, odst 20) *9th Report of the High Representative for Implementation of the Bosnian Peace Agreement to the Secretary-General of the United Nations.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/default.asp?content_id=3672) (7.6.2010)

¹³⁰ *High Representative's Decisions by Topic.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/archive.asp?m=&yr=2004>)

¹³¹ DOMIN, Thierry: *The ORAO case: A short reminder of the events.* In: Stabilisation Force in Bosnia and Herzegovina – SFOR. (<http://www.nato.int/sfor/>) (20.3.2010)

SFOR zjištěno, že výzvědná služba VRS sledovala nejen SFOR, OHR, i mezinárodní a domácí organizace.¹³²

Pokud panovalo po skandálu společnosti Oraq v roce 2002 a s ním spojeným špionážním skandálem podezření o stále existujícím propojení organizovaného zločinu se státními orgány,¹³³ je jen logické, že reforma systému musela přijít vně a nemohla být provedena domácími politickými aktéry, kteří do něj byli s velkou pravděpodobností sami zapojeni.

OHR zavedl základní atributy jednotného státu jako vlajku, hymnu, jednotné státní poznávací značky a mnoho dalších. OHR tak zavedl základní atributy jednotného státu, o jejichž ustavení nacionalističtí politici neměli zájem. Bez těchto zásahů by jednotná BiH neexistovala a s největší pravděpodobností by znovu začal válečný konflikt, protože by si nacionalističtí politici vzájemně narušili své cíle.

Po roce 2004 byl vidět zřetelný pokles v počtu rozhodnutí OHR s užitím Bonn Powers. Od roku 2005 se jednalo povětšinou už pouze o rozhodnutí spojených s vyšetřováním válečných zločinů¹³⁴ a boje proti organizovanému zločinu jako byla jmenování vyšetřovatelů¹³⁵ nebo prodlužování funkčního období už jmenovaných jednotlivců.¹³⁶

O pár let dříve by byl M. Dodik za své výroky ohledně samostatnosti s vysokou pravděpodobností OHR penalizován. Po volbách roku 2006 však představoval v rámci politiků RS stále ještě umírněnější proud. OHR navíc dlouhodobě upouští od praxe odvolávání. Navíc by v případě jeho odvolání pravděpodobně neexistoval v rámci RS umírněnější náhradník.¹³⁷

¹³² SFOR Confirms Spying by Republika Srpska Army. South European Times, 2.4.2003. (<http://www.setimes.com/>)

¹³³ O propojení organizovaného zločinu s politickými představiteli v BiH viz ANDREAS, P.: c. d.

¹³⁴ Decision Appointing Philip King Alcock to Special Department for War Crimes of the Prosecutor's Office of Bosnia and Herzegovina. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/judicialrdec/default.asp?content_id=35711) (28.7.2010)

¹³⁵ např. Decision appointing David L. Upcher to the Special Department for Organised Crime, Economic Crime and Corruption in the Prosecutor's Office of BiH. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/judicialrdec/default.asp?content_id=36054) (23.7.2010)

¹³⁶ Decision Further Extending the Mandate of an International Member of the High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina and Appointing Sven Marius Urke to Carry Out Such Mandate. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/decisions/judicialrdec/default.asp?content_id=44291)

¹³⁷ PARISH, Matthew: Republika Srpska: After Independence. Balkaninsight, 19. listopadu 2009. (www.balkaninsight.com) (26.7.2010)

ZÁVĚR

Politický systém BiH splňuje základní kritéria konsociační demokracie tak, jak byla stanovena A. Lijphartem. Tento politický systém byl od svého faktického počátku podepsáním Daytonské dohody v prosinci 1995 koncipován na základě konsociačních principů, které byly jen minimálně zasaženy reformami. Pokud se už vyskytla snaha o hlubší reformování politického systému, pak musela být kvůli vzájemné animozitě etnických skupin řízena OHR. Plány nacionalistických stran se z důvodů své radikálnosti vzájemně vylučují. Vlády nacionalistických stran jsou jednak zablokované, protože za své životní zájmy přijímají v případě Srbů a Chorvatů udržení své autonomie v maximální možné šíři dané Daytonskou dohodou, Bosňáci zase chtějí tyto autonomie eliminovat v zájmu jednotného státu s tím, že RS považují za nelegitimní prvek. Pouze OHR disponuje v rámci politického BiH dostatečně neomezenými pravomocemi, ale hlavně vůlí ke změně motivovanou snahou o udržení centralizovaného mírového demokratického státu fungujícího na principu konsociační demokracie.

Segmentální autonomie konstitutivních národů v jejich entitách byla narušena zásahy OHR, čímž byla potvrzena první hypotéza. Tyto zásahy však plně zapadaly do tezí teorie konsociační demokracie a byly provedeny v zájmu jejího posílení. V prvních letech po válce byla totiž obsazená teritoria entit relativně etnicky homogenní, proto nebyla taková potřeba na zavádění proporcionality a dalších charakteristických rysů konsociační demokracie i na tuto nižší úroveň. S velkým počtem vracejících se uprchlíků na přelomu tisíciletí však začalo být potřeba zavedení konsociačních prvků i do nižších územních celků. Politická vůle však chyběla, proto musela zasáhnout jediná instituce nesvázaná konstitučním modelem.

Byly definovány nacionalistické i hlavní umírněné strany. Hlavně však byla určena období, kdy se na vládě tyto umírněné strany podílely a to mezi léty 2001 a 2002 a poté 2006 až 2009. Ve sledovaném období byla analyzována rozhodnutí OHR využívající pravomocí tzv. Bonn Power. Nebyl zjištěn přímý vztah mezi existencí vlád umírněných stran a počtem zásahů OHR do bosenského politického systému. Počet těchto rozhodnutí se kolem roku 2000 zvýšil v souvislosti se zvýšenou vlnou návratu uprchlíků a snížil se až s koncem roku 2004 i přes přítomnost nacionalistických stran ve vládě. OHR zkrátka tímto rokem začal utlumovat svou snahu o aktivní utváření systému. V pozastavení svých intervencí byl zřejmě motivován i kritikou na nedemokratičnost svého postupu. Mimo jiné i proto narostl počet rozhodnutí o navrácení možnosti účasti na veřejném životě pro bosenská politika původně odsunutá rozhodnutím OHR. Zde je však důležité poznamenat, že tato rozhodnutí již nebyla utvářena na základě Bonn Powers.

Druhá hypotéza byla vyvrácena. V průběhu výzkumu se nepodařilo dosvědčit, že by byla přímá souvislost mezi zapojením umírněných stran do vlády a přímým snížením nátlaku ze strany OHR. Počet zásahů OHR po roce 2006 pokračoval v poklesu bez ohledu na nástup nových stran do vlády. Naopak došlo k zastavení praxe odvolávání politických reprezentantů už v období před volbami roku 2006. Dokonce bylo OHR přistoupeno k rušení zákazů činnosti ve veřejné funkci pro již odvolané politiky.

Limitem výzkumu byla jednak absence ověřených dat týkajících se počtu obyvatel BiH, kdy bylo nutno vycházet pouze z odhadů. Větší problém však představuje špatná dostupnost dat týkajících se politiky na místní úrovni jako jsou kantony FBiH a zejména obecní zastupitelstva ve FBiH stejně jako v RS.

Návrhem na další výzkum tak může být zkoumání bosenské politiky se zaměřením na tato nižší vrstvy místní politiky, které bohužel nejsou dobře zmapovány. Výzkumu, doufejme, také velmi přispěje plánované sčítání obyvatel, které konečně poskytne věrohodná data.

ANOTACE

Jméno a příjmení autora:	Martin Havelka
Název katedry a fakulty:	Katedra politologie a evropských studií Filozofická fakulta
Název práce:	Politický systém Bosny a Hercegoviny
Vedoucí práce:	Mgr. Lukáš Vomlela
Počet znaků:	67756
Počet příloh:	8
Počet titulů použité literatury:	73

Klíčová slova:

Bosna, Hercegovina, konsociační, demokracie vnitřní politika,

Charakteristika práce:

Práce se zabývá politickým systémem Bosny a Hercegoviny z pohledu teorie konsociační demokracie. Popisuje a analyzuje bosenský politický systém a rozhodnutí Úřadu vysokého představitele (OHR)

SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY

PRAMENY

7th Report of the High Representative for Implementation of the Bosnian Peace Agreement to the Secretary-General of the United Nations. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/default.asp?content_id=3670)

9th Report of the High Representative for Implementation of the Bosnian Peace Agreement to the Secretary-General of the United Nations. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/default.asp?content_id=3672) (7.6.2010)

ALMOND, Gabriel: Comparative Political Systems. *The Journal of Politics*, 18, 1956, č. 3, s. 398-399.

Amendment I to the Constitution of Bosnia and Herzegovina, Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina. (http://www.ccbh.ba/public/down/Amendment_I_to_the_Constitution_of_BiH.pdf) (14.6.2010)

Annex: The Peace Implementation Agenda. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/pic/default.asp?content_id=5191#X) (21.7.2010)

Annex to Brcko Final Award(18/8/1999), Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/ohr-offices/brcko/arbitration/default.asp?content_id=5362) (11.6.2010)

BILDT, Carl: *2nd Report of the High Representative for Implementation of the Bosnian Peace Agreement to the Secretary-General of the United Nations.* In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/other-doc/hr-reports/default.asp?content_id=3664)

Bonn Implementation Conference 1997. In: OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina. s. 2 (<http://www.oscebih.org/documents/61-eng.pdf>) (11.6.2010)

Bosnia's Alliance for (Smallish) Change. In: International Crisis Group. (<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/bosnia-herzegovina/132-bosnias-alliance-for-smallish-change.aspx>) (23.3.2010)

Bosnia and Herzegovina general elections 5 October 2002: Final Report. In: Organisation for Security and Cooperation in Europe: Office for Democratic Institutions and Human Rights. s. 20
(http://www.osce.org/documents/odihr/2003/01/1188_en.pdf)

Bosnia and Herzegovina general elections 1 October 2006: Final Report. In: Organisation for Security and Cooperation in Europe: Office for Democratic Institutions and Human Rights. s. 28
(http://www.osce.org/documents/odihr/2007/02/23206_en.pdf) (21. 7. 2010)

Bosnia and Herzegovina general elections 5 October 2002 final report. In: Office for Democratic Institutions and Human Rights Organisation for Security and Cooperation in Europe, s. 12 (http://www.osce.org/documents/odihr/2003/01/1188_en.pdf) (8.8.2010)

Brcko Arbitral Tribunal for Dispute Over the Inter-Entity Boundary in Brcko Area Award(14/2/1997), Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/ohr-offices/brcko/default.asp?content_id=5327) (11.6.2010)

Conference of European Statisticians Recommendations for the 2010 Census of Population and Housing. In: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
(<http://www.bhas.ba/arhiva/Census-Preporuke-en.pdf>)

Constitution of Bosnia and Herzegovina. Ustavni sud Bosne i Hercegovine.
(http://www.ccbh.ba/public/down/USTAV_BOSNE_I_HERCEGOVINE_engl.pdf) (15. 7. 2010)

Constitution of Republika Srpska. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/ohr-dept/legal/oth-legist/doc/rs-constitution.doc>) (11. 7. 2010)

Decision Appointing Philip King Alcock to Special Department for War Crimes of the Prosecutor's Office of Bosnia and Herzegovina. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/judicialrdec/default.asp?content_id=35711) (28.7.2010)

Decision appointing David L. Upcher to the Special Department for Organised Crime, Economic Crime and Corruption in the Prosecutor's Office of BiH. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/judicialrdec/default.asp?content_id=36054) (23.7.2010)

Decision Further Extending the Mandate of an International Member of the High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina and Appointing Sven Marius Urke to Carry Out Such Mandate. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/judicialrdec/default.asp?content_id=44291)

Decision imposing the design of bank notes. In:Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/econdec/default.asp?content_id=19)

Decision imposing the Law on Citizenship of BiH. In:Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=343)

Decision to lift the ban on Dragan Cavic's activities. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=270) (21.7.2010)

Decision To remove Mr. Predrag Čeranić from his current position in the Intelligence and Security Agency of Bosnia and Herzegovina. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=41770)
(21.7.2010)

Decision imposing the Law on the Flag of BiH. In:Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=344)

Decision on Constitutional Amendments in the Federation. Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=7475) (11. 7. 2010)

Decision on the deadlines for the implementation of the new uniform license plate system. In:Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=347) (21.7. 2010)

Decision imposing amendments to the Law on Travel Documents introducing a single national passport. In:Office of the High Representative and EU Special Representative.
(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=361) (8. 8.2010)

Decision imposing the Law on State Border Service. In: Office of the High Representative and EU Special Representative. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.

(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=358)

(21.7.2010)

Decision Enacting the Law on Amendments to the Law on Citizenship of the Federation of Bosnia and Herzegovina.

(http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=43969)

Decision Enacting the Law on Amendments to the Law on Citizenship of Republika Srpska. (http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/default.asp?content_id=43971)

Decision removing Ante Jelavic from his position as the Croat member of the BiH Presidency. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.

(http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=328) (21.7.2010)

Decision removing Mr. Nikola Poplasen from the Office of President of Republika Srpska. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.

(http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=267) (21.7.2010)

Decision to remove Mr. Milovan Bjelica from his position as Chairman of the Municipal Assembly of Srpsko Sarajevo. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.

(http://www.ohr.int/decisions/removalssdec/default.asp?content_id=29417)

DOMIN, Thierry: *The ORAO case: A short reminder of the events.* In: Stabilisation Force in

Bosnia and Herzegovina – SFOR.

(<http://www.nato.int/sfor/>) (20.3.2010)

Elections in Bosnia and Herzegovina. In: International Crisis Group

(<http://www.crisisgroup.org/en/regions/europe/balkans/bosnia-herzegovina/016-elections-in-bosnia-and-herzegovina.aspx>) (8.8.2010)

Electoral Democracies. Freedom House.

(<http://www.freedomhouse.org/uploads/fiw10/ElectoralDemocraciesFIW2010.pdf>)

(23.7.2010)

Electoral law of BiH. In: Centralna Izborna komisija.
(http://www.izbori.ba/documents/ENG/Law/BH_Election_Law.pdf) (8.8.2010)

GEREMEK, Bronislaw: *OSCE welcomes free and fair elections in Bosnia and Herzegovina.* In: Organisation for Security and Cooperation in Europe.
(<http://www.osce.org/item/5060.html>) (8.8.2010)

High Representative's Decisions by Topic. In: Office of the High Representative and EU Special Representative.
(<http://www.ohr.int/decisions/statemattersdec/archive.asp?m=&yr=2004>)

IFOR - mírová operace, 1995 - 1996, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, 6300 příslušníků (včetně SFOR). In: Ministerstvo obrany.
(<http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3708>)
(20.3.2010)

Interview: Wolfgang Petritsch, High Representative in BiH "It is clear that the future of BiH and the RS lies within Europe-RS must respect Dayton". (http://www.ohr.int/ohr-ep/press/p/pressi/default.asp?content_id=6454)

Interview: Wolfgang Petritsch, High Representative in BiH "It is clear that the future of BiH and the RS lies within Europe-RS must respect Dayton." In: Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/ohr-dept/press/p/pressi/default.asp?content_id=6454) (16. 7. 2010)

LIJPHART, Arend: *Consociation and Federation: Conceptual and Empirical Links.* Canadian Journal of Political Science, 12, 1979, č. 3,

LIJPHART, Arend: *Constitutional Design for Divided Societies.* Journal of Democracy, 15, 2004, č. 2,

LIJPHART, Arend: *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries.* New Haven, Yale University Press, 1984,

LIJPHART, Arend: *Thinking About Democracy: Power sharing and majority rule in theory and practice.* New York, Routledge, 2008,

LORVIN, Val: Segmented Pluralism: Ideological Cleavages and Political Cohesion in the Smaller European Democracies. *Comparative Politics*, 3, 1971, č. 2,

Statut Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. In:Office of the High Representative and EU Special Representative. (http://www.ohr.int/ohr-offices/brcko/arbitration/default.asp?content_id=39134) (23.7. 2010)

PUDDINGTON, Arch: *Freedom in the World 2010: Erosion of Freedom Intensifies*. In:Freedom House, (http://www.freedomhouse.org/uploads/fiw10/FIW_2010_Overview_Essay.pdf) (23.7.2010)

SFOR *Confirms Spying by Republika Srpska Army*. *South European Times*, 2.4.2003. (<http://www.setimes.com/>)

The General Framework Agreement for Peace in Bosnia and Herzegovina, In:OSCE Mission to Bosnia and Herzegovina. (<http://www.oscebih.org/overview/gfap/eng/annex4.asp>) (10. 6. 2010)

LITERATURA

ANDREAS, Peter: *Criminalized Legacies of War: The Clandestine Political Economy of the Western Balkans*. In: Problems of Post-Communism, 51, 2004, č. 3.

(http://www.brown.edu/Departments/Political_Science/documents/Criminalized_Legacies_of_War.pdf) (23.3.2010)

BIDELEUX, Robert—JEFFRIES, Ian: *The Balkans: a Post-Communist History*. New York, Routledge 2007, s.

BOUGAREL, Xavier: *The Shadow of Heroes: Former Combatants in Post-War Bosnia-Herzegovina*. International Social Science Journal, 58, 2006, č. 189, s. 489-490.

(<http://hal.archives-ouvertes.fr/>) (20.3.2010)

BUJWID-KUREK, Ewa: *Panstwa Pojugoslowianskie: skice politologiczne*. Krakow, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellonskiego 2008,

CABADA, Ladislav(ed): *Nové demokracie střední a východní Evropy*. Praha, Oeconomica, 2008,

FIALA, Petr—HOLZER, Jan: *Politické strany ve střední a východní Evropě*. Brno, Mezinárodní politologický ústav 2002,

GABAL, Ivan(ed): *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Praha, G plus G, 1999,

HLADKÝ, Ladislav: *Daytonská mírová smlouva a její uvedení v život*. Středoevropské politické studie, č. 2-3, 8, 2006. (www.cepsr.com) (7.8.2010)

GNIAZDOWSKI, Mateusz(ed): *Europejski Protektorat? Bosnia i Hercegowina w perspektywie srodkowoeuropejskiej*. Warszawa, Polski institut spraw miedzynarodowych, 2008,

HLADKÝ, Ladislav: *Bosenská otázka v 19. a 20. století*. Brno, Mezinárodní politologický ústav 2005,

HLOUŠEK, Vít: *Kantonální a parlamentní volby v Bosně a Hercegovině*. Středoevropské politické studie, 3, 2001. č. 2 (www.cepsr.com) (28.7.2010)

JUDAH, Tim: *The Serbs: History, Myth & Destruction of Yugoslavia*. London, Yale University Press 2000,

KASUM, Damir: *Vývoj politického systému Bosny a Hercegoviny po Daytonu a jeho současná podoba*. Středoevropské politické studie, 8, 2006, č. 2-3.

NOVÁK, Miroslav: *Jakou demokracii pro nové demokracie: konsensuální model, efektivita a kulturně homogenní země*. Brno, Mezinárodní politologický ústav, 2001,

ŘÍCHOVÁ, Blanka—LISA, Aleš: *Antologie světových politologů II*. Praha, Vysoká škola ekonomická, 1995,

ŘÍCHOVÁ, Blanka: *Přehled moderních politologických teorií*. Praha, Portál, 2006,

SARTORI, Giovanni: *Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Praha, SLON, 2001,

STANISLAWSKI, Wojciech: *Zrodla kryzysu politycznego w Bósni i Hercegowinie*. In: GNIAZDOWSKI, Mateusz(ed): *Europejski Protektorat? Bosnia i Hercegowina w perspektywie srodkowoeuropejskiej*. Warszawa, Polski institut spraw miedzynarodowych, 2008,

STOJAROVÁ, Věra—EMERSON Peter(eds): *Party Politics in the Western Balkans*. London, Routledge, 2009,

STÝSKALÍKOVÁ, Věra—SMÉKAL, Hubert(Eds.): *Zahraniční a Bezpečností politika Slovinska, Chorvatska a Rumunska a vývoj bezpečnostní situace v Bosně a Hercegovině*. Brno, IIPS 2005

ŠEDO, Jakub: *Volební systémy postkomunistických zemí*. Brno, CDK 2007,

Tabulka 1: Počty obyvatel v BiH dle národností

Rok	Národnost		
	Srbská	bosňácká	chorvatská
1991 ¹³⁸	1 365 093 (31,19 %)	1 898 963(43,38 %)	759 906 (17,36 %)
2000 ¹³⁹	1 370 474 (37,1 %)	1 773 120 (48 %)	528 242 (14,3 %)

¹³⁸ Popis stanovništva, domaćinstava, stanova I poljoprivrednih gazdinstava 1991. Republika Bosna i Hercegovina Závod za statistiku Republike Bosne i Hercegovine, s. 10.

(<http://www.bhas.ba/arhiva/census1991/Etnicka%20obiljezja%20stanovnistva%20bilten%20233.pdf>) (14.6.2010)

¹³⁹ Přepočteno podle Factbook a <http://esa.un.org/unpp/p2k0data.asp>

Tabulka 2¹⁴⁰:

Rok	RS	FBiH	Brčko	Celkem
1995				3 709 000 ¹⁴¹
1996	1 391 593 ¹⁴²	2 500 000 ¹⁴³		3 608 000 ¹⁴⁴
2000				3 694 000 ¹⁴⁵ B 48 % S 37,1 % C 14,3 % ¹⁴⁶
2002		B 70 % C 28 % S 1,4 % ¹⁴⁷		4 126 000 ¹⁴⁸
2005				3 781 000 ¹⁴⁹ 4 430 000 ¹⁵⁰
2006	S 88 % B 8 % C 4 % ¹⁵¹	2 325 000 ¹⁵²	S 46 % B 43 % C 11 % ¹⁵³	
2008	1 494 912 ¹⁵⁴	2 321 898 ¹⁵⁵ 2 327 195 ¹⁵⁶	70 471 ¹⁵⁷	3 773 000 ¹⁵⁸
2010				4 621 598 ¹⁵⁹ 3 760 000 ¹⁶⁰

¹⁴⁰ Legenda: B - podíl Bosňáků, C - podíl bosenských Chorvatů, S - podíl bosenských Srbů

¹⁴¹ Odhad. International Database. U.S. Census Bureau.

(<http://www.census.gov/ipc/www/idb/country.php>) (14.6.2010)

¹⁴² www.worldstatesmen.org (<http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>) (14.6.2010)

¹⁴³ BIDELEUX, Robert—JEFFRIES, Ian: The Balkans: A Post-communist History. London, Rourledge, 2007, s. 351.

¹⁴⁴ Odhad. International Database. U.S. Census Bureau.

(<http://www.census.gov/ipc/www/idb/country.php>) (14.6.2010)

¹⁴⁵ <http://esa.un.org/unpp/p2k0data.asp>

¹⁴⁶ The World Factbook, Central Intelligence Agency

(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bk.html>)(14.6.2010)

Shoduje se s knihou: BIDELEUX, Robert—JEFFRIES, Ian: The Balkans: A Post-communist History. London, Rourledge, 2007, s. 330.

¹⁴⁷ <http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>

¹⁴⁸ http://earthtrends.wri.org/pdf_library/country_profiles/pop_cou_070.pdf

¹⁴⁹ <http://esa.un.org/unpp/p2k0data.asp>

¹⁵⁰ Odhad. International Database. U.S. Census Bureau.

(<http://www.census.gov/ipc/www/idb/country.php>) (14.6.2010)

¹⁵¹ (<http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>)

¹⁵² Odhad. Federation of Bosnia and Herzegovina in Figueres. Federation of Bosnia and Herzegovina Federal Office of Statistics, s. 15.

(<http://www.fzs.ba/Podaci/Federacijaubrojkama2008.pdf>) (14.6.2010)

¹⁵³ (<http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>)

¹⁵⁴ (<http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>)

¹⁵⁵ <http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>

¹⁵⁶ Odhad. Federation of Bosnia and Herzegovina in Figueres. Federation of Bosnia and Herzegovina Federal Office of Statistics, s. 16.

(<http://www.fzs.ba/Podaci/Federacijaubrojkama2008.pdf>) (14.6.2010)

¹⁵⁷ (<http://www.worldstatesmen.org/Bosnia.html#Federation>)

¹⁵⁸ Country profile: Bosnia and Herzegovina. UNdata A Word of information.

(<http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Bosnia%20and%20Herzegovina>) (14.6.2010)

¹⁵⁹ Odhad. The World Factbook, Central Intelligence Agency

(<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bk.html>)(14.6.2010)

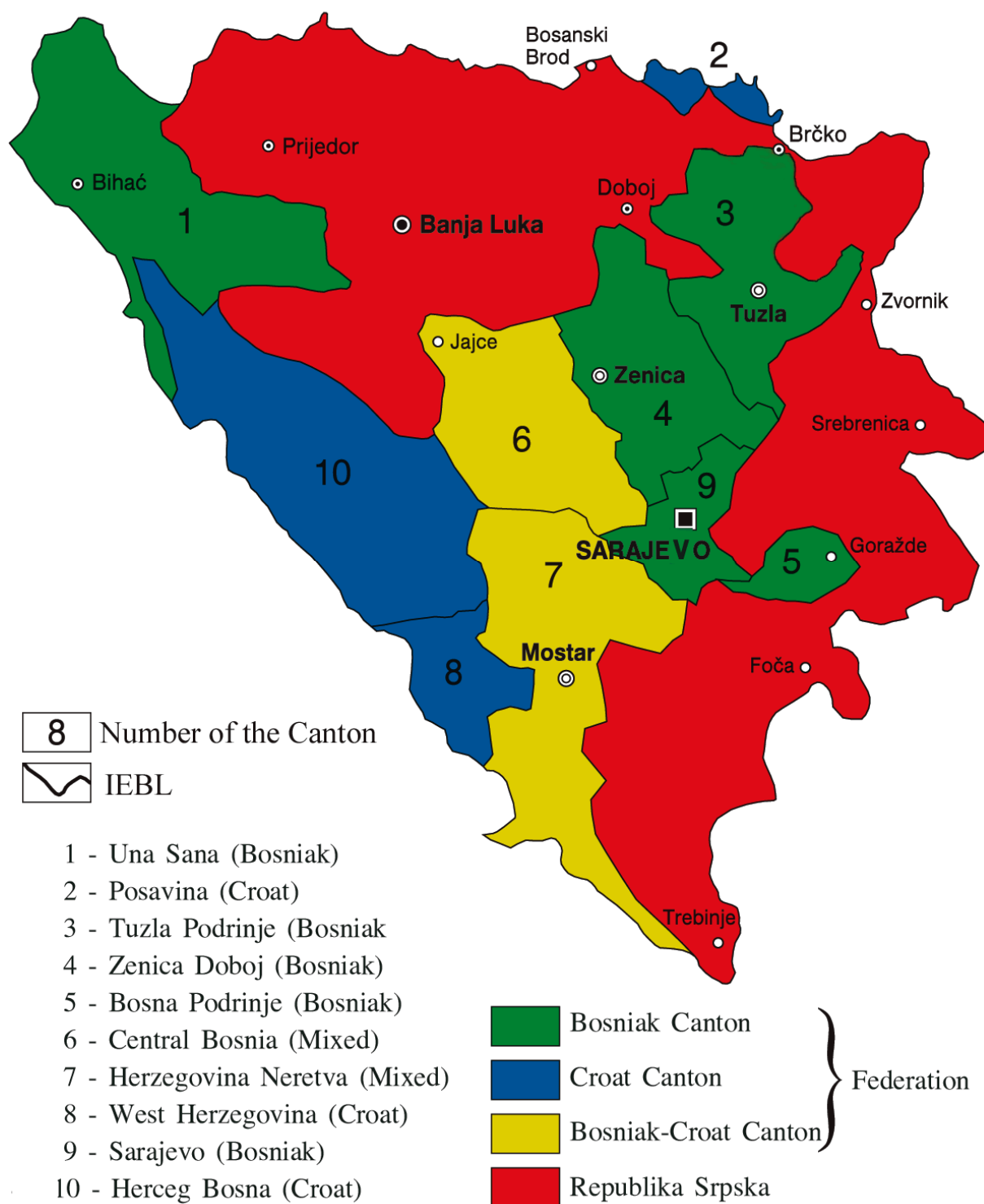
Tabulka 3: Počet rozhodnutí OHR s využitím Bonn Powers¹⁶¹

Rok	Rozhodnutí s užitím BP	Odvolání jednotlivců	Zrušených rozhodnutí
2009	24	2	7
2008	11	1	1
2007	35	1	2
2006	37	0	22
2005	61	4	30
2004	158	6	0
2003	96	7	0
2002	153	21	0
2001	54	28	0
2000	86	28	0
1999	90	31	1
1998	29	5	0
1997	1	0	0

¹⁶⁰ <http://esa.un.org/unpp/p2k0data.asp>

¹⁶¹ Sestaveno podle: <http://www.ohr.int/decisions/archive.asp>

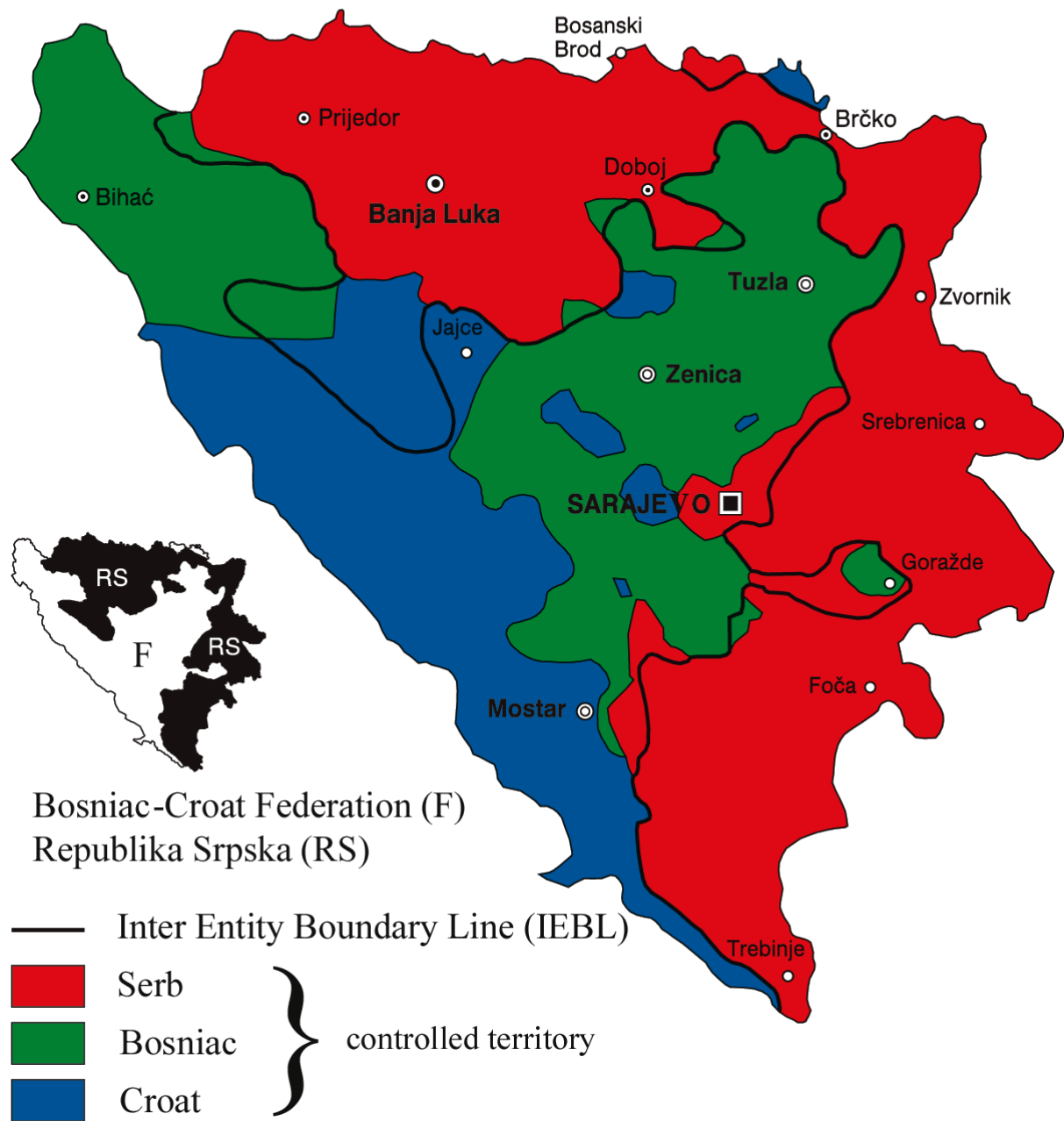
Federation of BiH

Mapa 1: Dělení FBiH na kantony a jejich většinová populace¹⁶²

¹⁶² Federation of BiH. Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/ohr-info/maps/images/federation-of-biha.gif>) (2.8.2010)

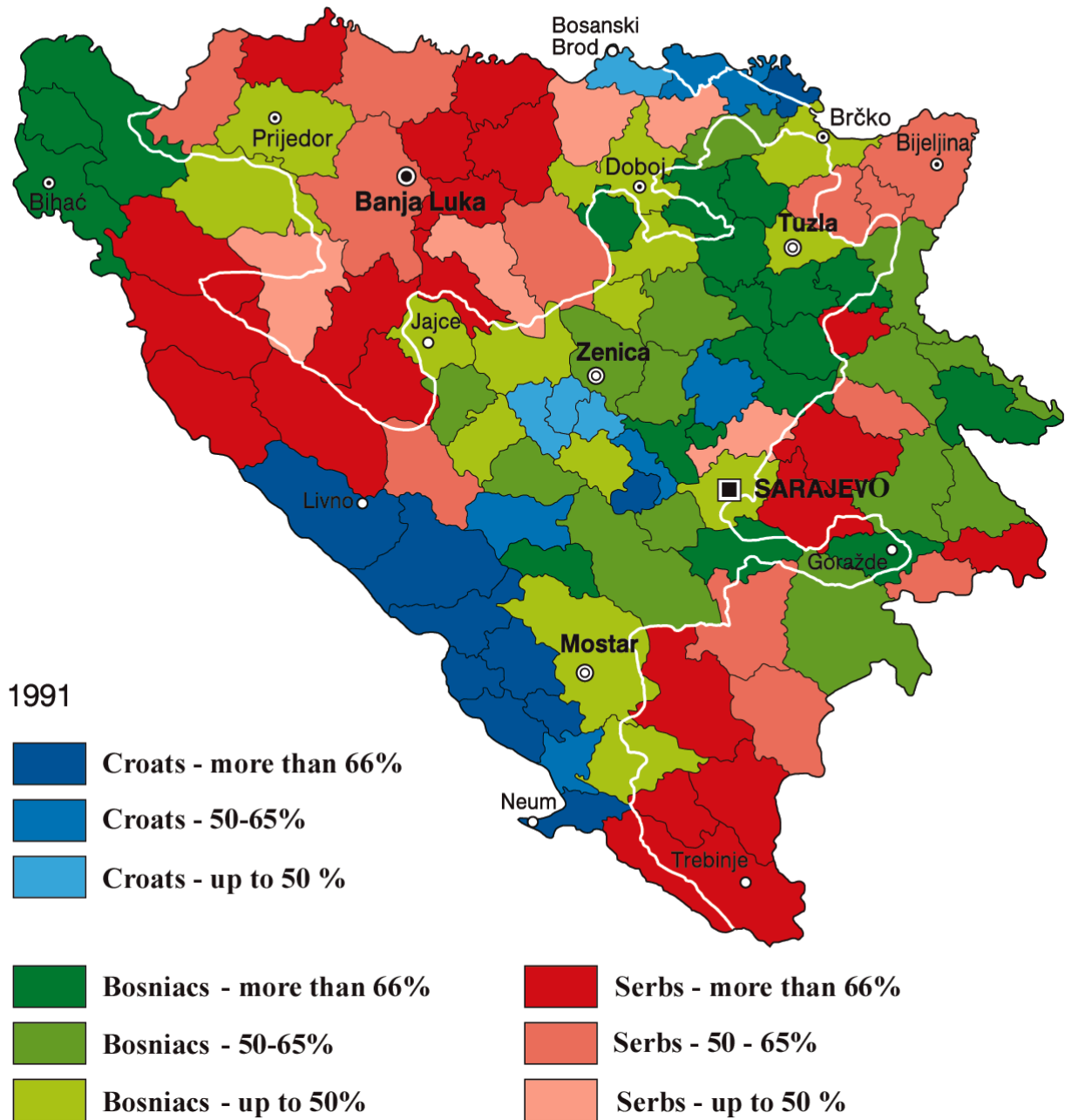
Bosnia and Herzegovina under the Dayton Peace Agreement and the front lines at the end of 1995

Mapa 2: Frontová línie koncem roku 1995 se znázorněnými hranicemi RS podle Daytonské dohody¹⁶³

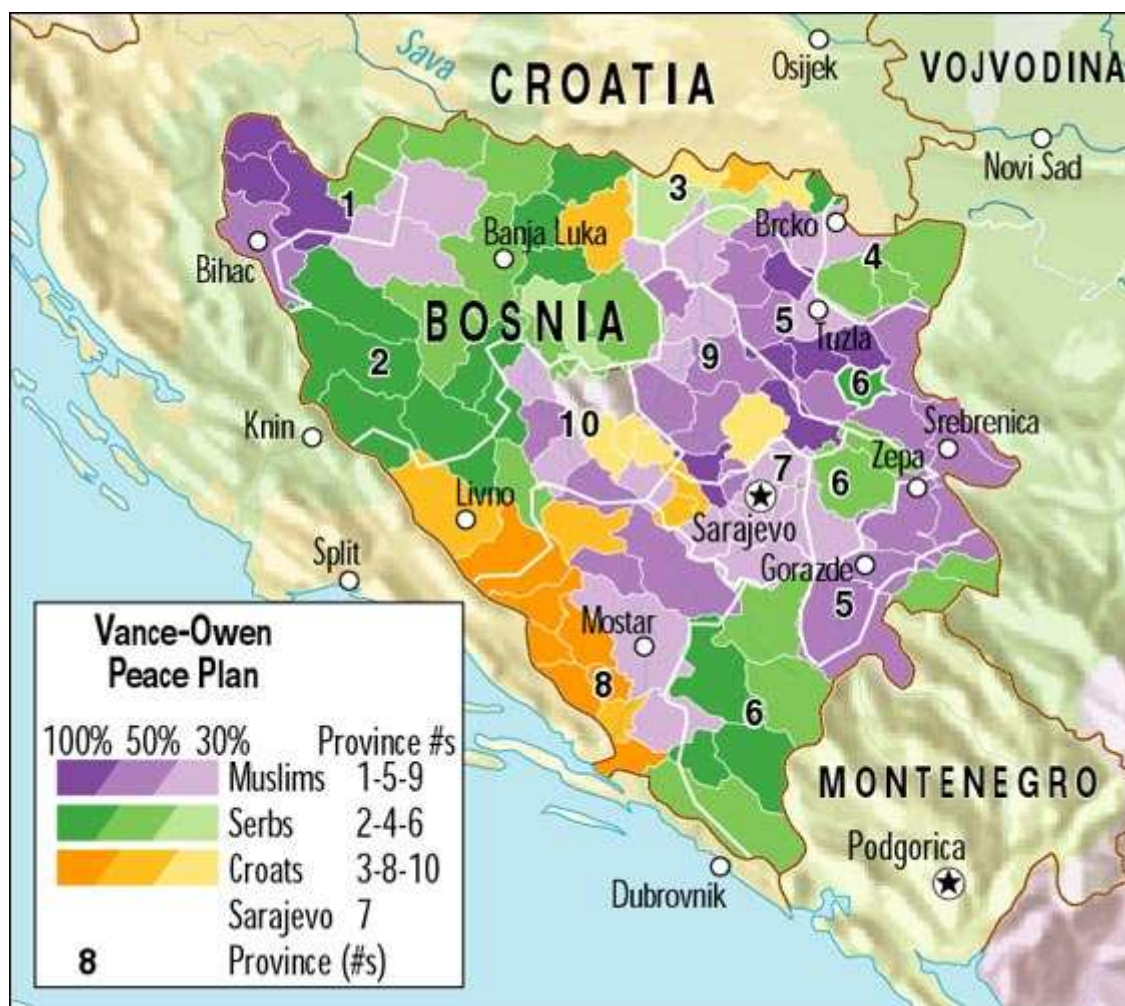
¹⁶³ Bosnia and Herzegovina under the Dayton Peace Agreement and the front lines at the end of 1995. Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/ohr-info/maps/images/bih-under-dpa-and-front-lines-1995.gif>) (2.8.2010)

Ethnic composition before the war in BiH (1991)

Mapa 3 : Etnické složení BiH v roce 1991¹⁶⁴

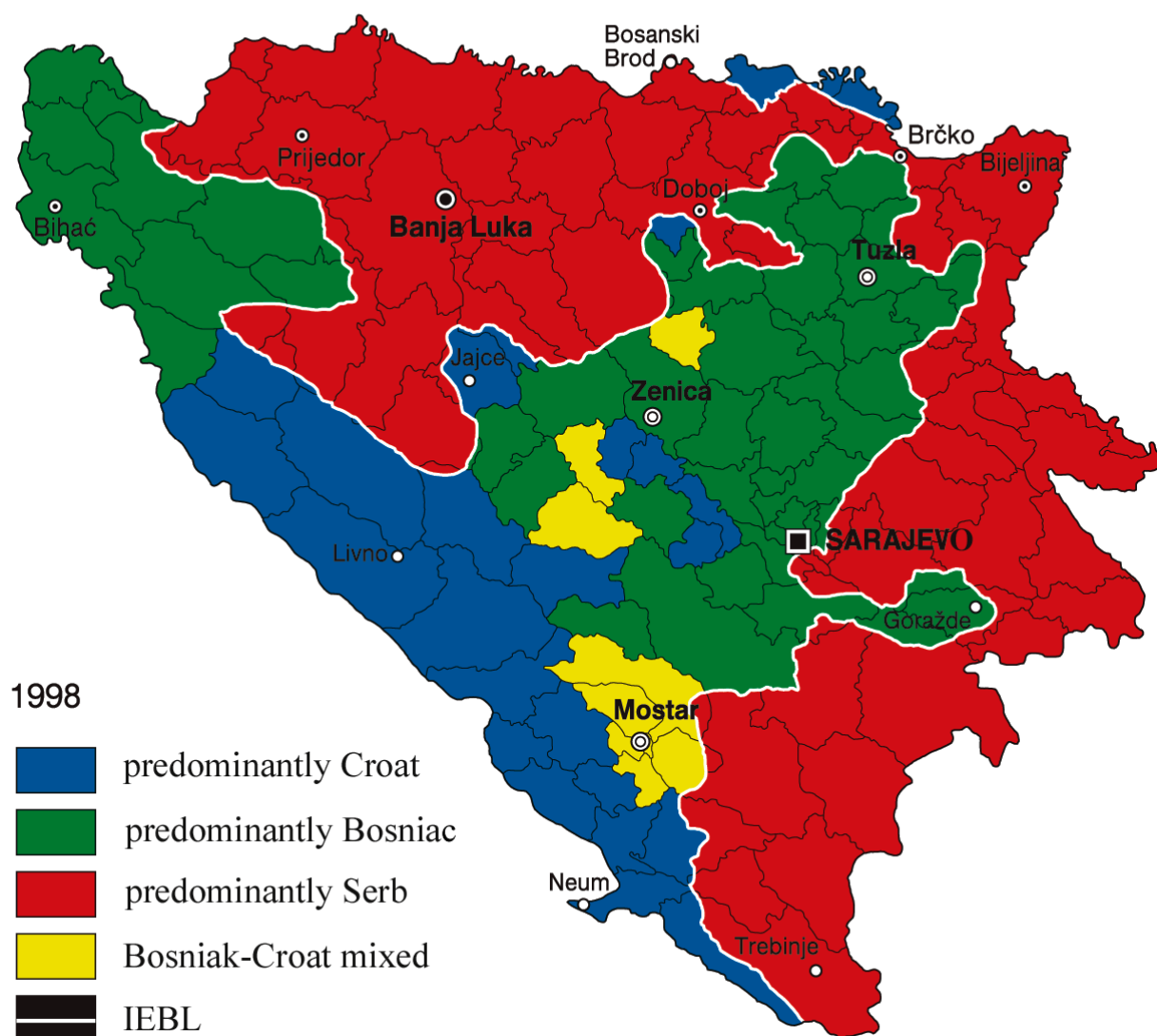
¹⁶⁴ Ethnic composition before the war in BiH (1991). Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/ohr-info/maps/images/ethnic-composition-before-the-ware-1991a.gif>) (2.8.2010)

Mapa 4: Plánované rozdělení BiH podle Vance-Owenova plánu¹⁶⁵

¹⁶⁵ The Vance-Owen Peace Plan, January 1993. Partition Conflicts & Peace Processes. (http://www.partitionconflicts.com/partitions/images/maps/balkans/peace_plan_vo_small.jpg) (2.8.2010)

Ethnic composition in 1998

Mapa 5: Etnické složení obyvatelstva před největší vlnou návratu uprchlíků (1998)¹⁶⁶

¹⁶⁶ Ethnic composition in 1998. Office of the High Representative and EU Special Representative. (<http://www.ohr.int/ohr-info/maps/images/ethnic-composition-after-the-war-in-1998a.gif>) (2.8.2010)

ABSTRAKT

Politický systém Bosny a Hercegoviny

Tato bakalářská práce zkoumá politický systém Bosny a Hercegoviny z pohledu vlivné teorie konsociační demokraci Arendta Lijpharta a její vylepšené verze nazvané systém pro hluboce fragmentované společnosti. Cílem této studie je analyzovat bosenský politický systém a ověřit následující hypotézy. První z nich říká, že „Zásahy Úřadu vysokého představitele (OHR) do politického systému BiH narušují konsociační demokracii v zemi, zejména pak segmentální autonomii příslušníků konstitutivních národů BiH.“ Druhá hypotéza tvrdí, že „Nástup vlád umírněných stran vedl ke snížení zásahů OHR, čímž se snížilo narušování segmentální autonomie.“ Za účelem ověření hypotéz popisuje a analyzuje poválečný systém a charakterizuje období vlád umírněných stran.

Dále popisuje pravomoci OHR sloužící mu k překonání snahy radikálních politických představitelů o narušení implementace mírového procesu. Zvláštní důraz je věnován tzv. Bonnským pravomocím. V poslední části je dokončena analýza rozhodnutí, která OHR uplatnil se zvláštním důrazem na ta rozhodnutí provedená pomocí bonnských pravomocí v období vlád umírněných stran.

ABSTRACT

The Political system of Bosnia and Herzegovina

This thesis deals with the political system of Bosnia and Herzegovina from the view of Arendt Lijphart's influential theory of consociational democracy and its improved form called constitutional design for divided societies. The aim of this study is to analyze Bosnian political regime and verify following hypotheses the first one states that the, Interventions of the Office of High Representative(OHR) in the political system of Bosnia and Herzegovina penetrates segmental autonomy of the members of the constitutive nations of Bosnia and Herzegovina." The second hypothesis states that, moderate parties government led to the decrease of the number of OHR interventions. For this purpose, this thesis sums the theory describing the postwar political system of Bosnia and Herzegovina, characterizes moderate parties and periods of these moderate parties governments.

Furthermore, it describes the powers the OHR has to deal with radical representatives who are trying to obstruct the peace implementation process with special focus on so called Bonn Powers. The last part finalizes analysis of OHR decisions made with special focus on those made with usage of Bonn Powers during the term of moderate parties governments.